

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**ROZVOD MANŽELSTVÍ A JEHO VLIV
NA NEZLETILÉ DÍTĚ**

Autor práce: Alena Vyskočilová, DiS.

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. František Šnitr

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2020

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z.ú.
Žižkova 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Alena Vyskočilová, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Rozvod manželství a jeho vliv na nezletilé dítě

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Divorce and its impact on underaged children

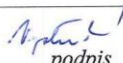

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, titul): Mgr. František Šnitr

Datum zadání bakalářské práce: říjen 2019

Cíl bakalářské práce:

Hlavním cílem práce je analyzovat a zhodnotit dopad rozvodu na nezletilé děti. Vedlejším cílem je zjistit a vyhodnotit rozvodovost manželství, příčiny rozvodů a pocity dětí v období před rozvodem a v době rozvodu. Výstupem práce by měly být návrhy, jak postupovat v této těžké životní situaci, aby tato nezanechala na dětské psychice značné nebo i trvalé následky.

Student: Alena Vyskočilová, DiS.	5.10.2019 Datum	podpis
Vedoucí práce: Mgr. František Šnitr	7.10.2019 Datum	podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	11.11.19 Datum	podpis
Prorektorka pro studium a vnitřní záležitosti: RNDr. Růžena Ferebauerová	12.11.19 Datum	podpis
Pověřený rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	13.11.2019 Datum	podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji především vedoucímu bakalářské práce Mgr. Františkovi Šnitrovi, za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Rovněž bych chtěla poděkovat pracovnícům OSPOD Neratovice za přínosné konzultace a postřehy, které značnou měrou pomáhaly při psaní této práce.

ABSTRAKT

VYSKOČILOVÁ, A., DiS. *Rozvod manželství a jeho vliv na nezletilé dítě: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2020. 74 s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. František Šnitr

Klíčová slova: dítě, domácí násilí, rodina, rozvod, psychologické aspekty

Bakalářská práce se zabývá rodinou, rozvodem a jeho následným dopadem na nezletilé děti a je rozdělena do několika částí. V jednotlivých kapitolách jsem vycházela z platných zákonů České republiky a to zejména: zákon č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník, zákon č. 40/2019 Sb. Trestní zákoník a zákon 273/2008 Sb. o Policii České republiky.

První část práce je věnována charakteristice rodiny se stručným historickým exkurzem a jejímu významu pro nezletilé dítě. Dále jsou zde analyzovány jednotlivé funkce rodiny a jejich vliv na vývoj dítěte. Druhá část pojednává o situaci v rodině před rozvodem a popisuje možné příčiny krize manželství, zejména se detailněji věnuje popisu domácího násilí s možnostmi jeho řešení. Meritum práce tvoří vymezení pojmu rozvod a jeho právní úpravy. V jednotlivých podkapitolách jsou popsány druhy rozvodu, míra rozvodovosti v ČR a nedílnou součástí této kapitoly je analýza dopadu rozvodu na dítě. Následující část práce se zabývá možnostmi úpravy péče o dítě pro dobu po rozvodu a vlivem stanovené péče na psychiku dítěte.

V praktické části je popsán a vyhodnocen provedený kvantitativní výzkum formou dotazníku na téma rozvod. Pro tento výzkum byly stanoveny tři hypotézy týkající se rozvodovosti manželství, komunikace s dětmi v průběhu doby před rozvodem a v době samotného rozvodu a třetí hypotéza řeší negativní dopad rozvodu na dítě.

ABSTRACT

VYSKOČILOVÁ, A., DiS. *Divorce and its impact on underaged children: Bachelor thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2020. 74 p. Supervisor: Mgr. František Šnitr

Key words: children, domestic violence, family, parental divorce, psychological aspects

The bachelor thesis deals with family, divorce and its subsequent impact on minors and it is divided into several parts. The individual chapters are concerned with the valid laws of the Czech Republic, specifically: Act No. 89/2012 Coll. Civil Code, Act No. 40/2019 Coll. Criminal Code and Act 273/2008 Coll. On the Police of the Czech Republic.

The first part is devoted to the characteristics of the family with a brief historical excursion and its importance for a minor. Furthermore, functions of the family and their influence on the child's development are analyzed. The second part discusses the situation in the family before a divorce and describes the possible causes of the crisis in marriage. In particular, it deals with the description of domestic violence and possibilities of its solution. The merit of the thesis is the definition of the term divorce and its legal regulations. The types of divorce, the divorce rate in the Czech Republic are described in individual subchapters and an integral part of this chapter is an analysis of the impact of divorce on a child. The following part of the work focuses on the possibilities of children's adjustment in the period after divorce and the impact of the custodial care on the child's psyche.

The practical part describes and evaluates the quantitative research conducted in the form of a questionnaire on the topic of divorce. Three hypotheses concerning the divorce of marriage, communication with children during the pre-divorce period and at the time of the divorce itself were established for this research, and the third hypothesis addresses the negative impact of divorce on the child.

Obsah

Úvod.....	9
1 Cíl a metodika bakalářské práce	11
2 Rodina	12
2.1 Historický vývoj rodiny.....	13
2.2 Funkce rodiny.....	15
2.3 Typy rodiny	16
2.4 Význam rodiny pro nezletilé dítě	22
3 Sociální aspekty rodiny před rozvodem.....	23
3.1 Příčiny neshod	23
3.1.1 Manželská nevěra.....	24
3.1.2 Finanční neshody	25
3.1.3 Rozdílné povahové vlastnosti	26
3.1.4 Sexuální neshody	26
3.1.5 Rozdílné zájmy.....	26
3.1.6 Odlišné výchovné metody.....	27
3.1.7 Domácí násilí	27
3.2 Řešení neshod.....	31
3.3 Setrvání v nefunkčním manželství	31
3.4 Reakce dětí na vzniklou situaci	32
4 Rozvod.....	34
4.1 Pojem a právní úprava rozvodu.....	34
4.2 Druhy rozvodu.....	35
4.2.1 Nesporný rozvod	35
4.2.2 Sporný rozvod	36
4.2.3 Ztížený rozvod	37
4.3 Rozvodovost v ČR.....	37

4.4	Vliv rozvodu na dítě	38
5	Možnosti úpravy péče o nezletilé děti pro dobu po rozvodu.....	41
5.1	Výchova dítěte po rozvodu.....	41
5.1.1	Výhradní péče	43
5.1.2	Střídavá péče	45
5.1.3	Společná péče.....	45
5.2	Vliv stanoveného druhu péče na psychiku dítěte	45
6	Praktická část	48
6.1	Cíl výzkumu	48
6.2	Stanovení hypotéz	48
6.3	Metodika výzkumu.....	48
6.4	Provedení výzkumu	49
6.5	Výsledky a vyhodnocení výzkumu	49
6.6	Vyhodnocení praktické části	59
	Závěr.....	61
	Seznam použitých zdrojů	64
	Seznam zkratek	67
	Seznam tabulek a grafů	68
	Přílohy	69

Úvod

Bakalářská práce „Rozvod manželství a jeho vliv na nezletilé dítě“ je věnována jednomu z nejpálčivějších celospolečenských problémů současné doby, spojenému s problematikou mezilidských vztahů. Rozvod manželství má aspekty nejen majetkově právní, ale též psychologické, především pak na děti.

K výběru tohoto tématu mě vedla zejména zkušenost s rozvodem mých rodičů, zkušenost z mého manželství a dále poznatky z mého předchozího zaměstnání, kdy jsem pracovala jako učitelka I. stupně ZŠ. Moji rodiče udržovali a i já jsem se snažila udržet své manželství zejména kvůli dětem. Toto i teď slýchávám od rodičů, kteří si procházejí manželskou krizí velmi často.

Rodina je prvním sociálním prostředím, se kterým téměř každý jedinec přichází po narození do kontaktu, kde se vyvíjí a získává první dovednosti, zkušenosti a návyky. Fungující rodina zajišťuje dítěti od narození základní potřeby, mezi které patří i pocit jistoty, bezpečí a citové zázemí. Z tohoto důvodu je velmi důležitá její funkčnost a celistvost. Pokud rodina neplní nebo plní jen z části některou z jejích funkcí, tak se tato skutečnost projeví na vývoji dítěte. V rodinném prostředí dítě získává model vztahů k lidem a tím se u něj formují předpoklady k úspěšnému životu v nové rodině, kterou v budoucnu založí. Dítě pozoruje a napodobuje způsoby chování a jednání rodinných příslušníků.

Rodinu lze také charakterizovat jako komplex složitých vztahů, které procházejí dynamickým vývojem. Pokud si manželé vzájemně přestanou naslouchat a přestanou se respektovat, přijde manželská krize. Tato krize se projeví i na dítěti. Čím delší je, tím více se projeví na psychice dítěte a může způsobit, že si dítě ponese psychické následky do budoucna. Jako učitelka jsem změny v chování dětí velmi rychle postřehla. Děti byly znenadání zamklé, zhoršil se jim prospěch a stranily se kolektivu. Setkala jsem se s případy, kdy se podařilo krizi zvrátit a rodina fungovala dál. Bohužel, velmi často toto trvalo pouze po přechodnou dobu, a rodiče nakonec dospěli k rozvodu.

Otázkou tedy zůstává, co je pro dítě lepší, zda žít v rodině, v níž jsou napjaté vztahy, kde dochází k hádkám nebo dokonce k fyzickému násilí a zažívat tak pocity úzkosti a napětí, nebo překonat taktéž bolestivý rozvod rodičů.

Pokud dojde k rozvodu, tak se setkáváme s několika způsoby chování rodičů. Rozvedení manželé si mnohdy neuvědomují, že ačkoliv jejich manželství skončilo,

tak rodiči zůstávají napořád a měli by se podle toho chovat a nezpůsobovat dítěti další psychickou újmu.

Často diskutovaným tématem v současnosti je také otázka péče o dítě pro dobu po rozvodu. Zažítým modelem v naší společnosti je, že dítě je většinou svěřeno do péče matky. Nyní se stále častěji setkáváme s pojmem střídavá péče, kdy se o dítě starají střídavě oba rodiče. Nespočet různých studií poukazuje na fakt, že ke zdárnému vývoji dítěte je zapotřebí mít v blízkosti ženský i mužský vzor.

V době manželské krize, rozvodu a v době po rozvodu je tedy nutné si uvědomit, že se toto netýká jen rodičů, ale i dětí, přičemž rodiče mohou svým přístupem dětem situaci ulehčit a zabránit trvalým následkům na jejich psychice. Tato práce by tedy mohla být námětem k zamyšlení pro rodiče, kteří se do takové situace dostanou.

Dítě je schopno přijmout fakt, že rodiče spolu nejsou, pokud se ale nemusí pohybovat na tenkém ledě mezi dvěma zneprátelenými tábory. Důležité je také zabránit tomu, aby nebylo spojencem jedné strany proti druhé. Rodiče by neměli bránit svému dítěti v kontaktu s druhým rodičem, neměli by se vzájemně pomlouvat, ale spíše najít na tom druhém to pozitivní. Měli by sejmout z dítěte pocit viny, aby vědělo, že za jejich rozchod nemůže. Měli by mu dopřát i to, že může bez obav vyjádřit své city k oběma rodičům. Měli by se vyvarovat uplácení dítěte, ať už ve snaze mít navrch, ale i jako kompenzaci své nepřítomnosti. V nově vytvořené rodině by rodiče měli nechat dítěti dostatek času na vybudování si vztahu k novému partnerovi.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem bakalářské práce je analyzovat a zhodnotit dopad rozvodu na nezletilé děti. Tohoto záměru bylo dosaženo ve čtvrté a páté kapitole s názvy „Rozvod“ a „Možnosti úpravy péče o nezletilé děti pro dobu po rozvodu“.

Vedlejším cílem je zjistit a vyhodnotit rozvodovost manželství, příčiny rozvodů a pocity dětí v období před rozvodem a v době rozvodu. Rozvodovost je vyhodnocena v kapitole s názvem „Rozvod“, kdy je slovní hodnocení tohoto jevu doplněno tabulkami zpracovanými Českým statistickým úřadem. V kapitole „Sociální aspekty rodiny před rozvodem“ jsou popsány příčiny rozvodů. Pocity dětí v těchto dobách jsou průběžně vyhodnocovány již od první kapitoly.

V teoretické části je použita metoda popisu jevů a syntéza dílčích problematik do homogenního celku. V této části je úvodní kapitola věnována popisu rodiny a jejímu významu pro vývoj dítěte. Následné kapitoly s názvy „Sociální aspekty rodiny před rozvodem“, „Rozvod“ a „Možnosti úpravy péče o nezletilé děti pro dobu po rozvodu“ na sebe logicky navazují dle časové posloupnosti.

S teoretickou částí úzce souvisí část praktická. Zde byly stanoveny hypotézy, které prostřednictvím dat výsledků výzkumu byly vyvráceny nebo potvrzeny. Metodou kvantitativního dotazníku byla také posouzena míra dopadu rozvodu na nezletilé děti.

Výstupem práce by měl být návrh, jak postupovat v této těžké životní situaci, aby tato nezanechala na dětské psychice značné nebo i trvalé následky.

2 Rodina

Český právní řád pojem rodina přímo nedefinuje. V trestním zákoníku a v novém občanském zákoníku se sice o rodině hovoří, nicméně přímou definici tohoto pojmu zde nenalezneme. V § 655 občanského zákoníku je stanoveno „*Hlavním účelem manželství je založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc.*“¹ Dále ustanovení § 687 odst. 2 uvádí „*Manželé si jsou navzájem povinni úctou, jsou povinni žít spolu, být si věrni, vzájemně respektovat svou důstojnost, podporovat se, udržovat rodinné společenství, vytvářet zdravé rodinné prostředí a společně pečovat o děti.*“²

Rodina může být definována několika způsoby. Tyto vycházejí z různých vědních disciplín, například sociologie, psychologie, ekonomie, pedagogika a demografie.

Podle psychologického slovníku je rodina „společenská skupina spojená manželstvím nebo pokrevními vztahy, odpovědností a vzájemnou pomocí“.³ Jozef Výrost zmiňuje v knize *Aplikovaná sociální psychologie* definici J. Langmaiera a M. Kňourové a to, že rodina je „institucionalizovaná bio sociální skupina, vytvořená přinejmenším ze dvou členů odlišného pohlaví, mezi nimiž neexistuje pokrevní pouto, a z jejich dětí.“⁴

Žádná z definic však nemůže vystihnout vše, co si pod pojmem rodina lze představit. Psychologové kladou důraz na naplnění základních potřeb rodiny, pedagogové vidí rodinu jako celek, který připravuje dítě pro život ve společnosti a sociologové se zaměřují na schopnost rodiny naučit děti chápat normy a hodnoty společnosti. Děti podřazují pod pojmem rodina zejména slova - matka, otec, děti, babička, děda atd., ale měli bychom je naučit podřadit další slova jako láska, porozumění, bezpečí, přátelství, úcta, podpora a pomoc. Bez těchto pojmů bude rodina jen skupinou osob. Rodina je zejména prostředí, do něhož se dítě rodí a přejímá to, co v něm vidí a cítí a utváří si vlastní žebříček hodnot.

¹ ČESKO, Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník. In *Občanský zákoník I. část – zákon po novelách s komentářem*, Český Těšín: Poradce, 2019. ISBN 9771211243067 s. 142

² ČESKO, Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník. In *Občanský zákoník I. část – zákon po novelách s komentářem*, Český Těšín: Poradce, 2019. ISBN 9771211243067 s. 146

³ HARTL, P., HARTLOVÁ, H., *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-569-1 s. 512

⁴ VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I., *Aplikovaná sociální psychologie* Praha: Portál, 1998. ISBN 8071782696 s. 304

2.1 Historický vývoj rodiny

Rodina je zajisté nejstarší lidskou společenskou institucí. Vznikla kdysi v pradávných dobách, kdy se člověk ještě velmi málo podobal tomu, jak jej známe dnes. A vznikla nejenom z přirozeného pudu pohlavního, jenž vede k plození a rozmnožování daného živočišného druhu (k tomu ostatně není potřeba rodiny), ale především z potřeby své potomstvo ohraňovat, učit, vzdělávat, připravovat na život.⁵

První zmínky o rodině nacházíme již v období pravěku. Člověk žil tehdy ve společnosti, která byla společností klanovou. Jednalo se o společnost organizovanou, kde jednotlivci měli přiřčeny role podle pohlaví, věku a společenského postavení. Takový klan sdílel stejný náboženský kult, obýval společné teritorium, uplatňoval pravidla dovolující nebo zakazující určité sňatky. V období pravěku šlo především o menší, početně stabilizovaná společenství s nízkou porodností. Nejmenší jednotkou takové skupiny byla rodina existující již v době kamenné, jejíž členové byli pokrevně příbuzní. V pravěké rodině hrálo svou úlohu dítě, muž jako otec, a především žena, která hrála nejdůležitější roli matky. Ženský princip, projevující se rozením dětí a péčí o ně, byl posvátný. Také proto byly ženy uctívány. V období pravěku mluvíme o tzv. matriarchátu. Kult žen byl postupně vyvrácen kulturou mužů, kteří se dostali do popředí ve společnosti i v rodinách.⁶

Ve starověkém Řecku byla společnost organizována do tzv. rodů, což byl soubor striktně patriarchálních rodin. Rodina byla považována za základní jednotku společnosti. Postavení ženy v rodině bylo podřízené. Ženy mohly vycházet ven jen ojedinele a převážně se zdržovaly ve vyhrazené části domu. Muž byl svobodným a plnoprávným občanem. Na rozdíl od ženy se mohl kdykoliv nechat rozvést bez všech formalit. Zajímavé je, že rozvodů bylo ve starém Řecku mnohem méně než ve starém Římě, a to i přesto, že římská rodina byla posvátná (význam rodiny byl uzákoněn již v roce 450 př. n. l. v římském právním kodexu „Dvanáct desek“). Muž se mohl rozvést bez všech formalit, zatímco žena, chtěla-li se rozvést, musela požádat o souhlas státního úředníka, který posuzoval její důvody. Dítě bylo v rodině považováno za plnoprávnou bytost až v okamžiku, kdy dostalo jméno. Běžným prostředkem regulace velikosti rodiny bylo v této době tzv. odkládání dětí. V takovýchto případech se děti v košících

⁵ MATĚJČEK, Z. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál, 1994. ISBN 80-85282-83-6 s. 15

⁶ MATOUŠEK, O., *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Slon, 2003. ISBN 80-86429-19-9 s. 22-25

nebo hliněných nádobách odkládaly na veřejná místa. Nalezené dítě se pak mohlo stát otrokem toho, kdo jej vychoval.⁷

O podobě raně středověké evropské nebo slovanské rodiny a rodinných vztahů v období po pádu starověkého římského impéria existuje jen velmi malé množství historických pramenů. Slovanská rodina byla patriarchální. V době pohanské bylo tolerováno i mnohoženství. Pozdější středověká společnost, ovlivněná křesťanstvím, byla již společností stavovskou. Pro každý stav (šlechta, duchovenstvo, měšťanstvo, venkované) platily jiné právní normy a byl charakteristický jiný typ rodiny. Ve středověku byla rodina významnou institucí, bez které jednotlivec mohl existovat jen velmi těžko, neboť bez příslušnosti k feudálnímu pánovi a k rodině neměl téměř ve společnosti místo. V této době se jednalo převážně o velké více generační rodiny. Ve středověké rodině přetrvávalo vedoucí postavení muže a podřízená role ženy. Hlavním úkolem rodiny dle křesťanství bylo plození dětí. Rodina byla nejen společenskou jednotkou, ale současně plnila i funkci výrobní a výchovnou.⁸

V období novověku se obecně zvyšoval zájem o rodinu, který byl podporován rovněž státní mocí. Původní patriarchální rodina se rozpadala, muž přestal být jediným živitelem rodiny a jeho prestiž začala klesat. Ačkoli muži měli stále pevnou sociální roli, začaly se prosazovat myšlenky emancipace a zrovnoprávnění žen s muži. Díky hodnotovým změnám v celé společnosti se postupně přecházelo k regulované reprodukci a rodinným ideálem byly pouze dvě děti. Vedle pokračující role výchovné posilovala nová doba význam rodiny jako útočiště před veřejným světem, únik od konzumní společnosti.⁹

⁷ MATOUŠEK, O., *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Slon, 2003. ISBN 80-86429-19-9 s. 25-28

⁸ MATOUŠEK, O., *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Slon, 2003. ISBN 80-86429-19-9 s. 29-31

⁹ MATOUŠEK, O., *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Slon, 2003. ISBN 80-86429-19-9 s. 32-35

2.2 Funkce rodiny

Mezi hlavní funkce rodiny jsou v různé literatuře uváděny zejména:

1. Biologicko-reprodukční funkce
2. Sociálně-ekonomická funkce
3. Kulturně-výchovná funkce
4. Emocionální funkce rodiny

Do popředí jistě patří funkce biologicko-reprodukční (rozmnožovací) a funkce sociálně-ekonomická. Ve funkci biologicko-reprodukční nejde jen o naplňování sexuálních potřeb. Tato funkce má význam i sociální (populační problém). Dalším významem této funkce je zachování rodu. S tímto je pevně spjata funkce sociálně-ekonomická. Dříve bylo v rodinách více dětí a ty se od útlého věku učily samostatnosti, vzájemné toleranci a sourozenecké lásce. Větší počet dětí v rodině však s sebou přináší i vyšší finanční nároky, což má za následek, že rodiče tráví hodně času v práci a nemají dostatek prostoru věnovat se dětem. Naopak dítě, které je jedináčkem, bývá středem zájmu a rodiče mu mohou plnit všechna jeho přání. Takové dítě však může být nesamostatné, sobecké a rozmazlené. V současné době se rodí děti rodičům, kterým bývá okolo třiceti let a do rodiny přichází mnohdy maximálně dvě děti. Důvodem je hlavně ekonomická situace a přednost kariérního růstu před založením rodiny.

V dnešní době jsou rodiče pracovně vytíženi, vrací se domů pozdě večer a jsou unavení. Plní tedy hlavně sociálně-ekonomickou funkci rodiny, kdy je na prvním místě finanční zajištění a nezbývá prostor pro výchovu a zajištění citového zázemí. Tím potlačují funkci kulturně-výchovnou a emocionální. Někteří rodiče si toto uvědomují a snaží se své selhání v těchto funkcích dětem nahradit vysokým kapesným nebo dárky. Potkáváme děti oblečené do značkového oblečení a v ruce držící drahý mobil, ale často jejich jedinou zábavou jsou sociální sítě a internet.

Se začleněním do společnosti může částečně pomoci škola, ale nemůže plně zabezpečit citový vývoj dítěte. Dost často slycháváme větu: „Co vás ve škole učí?“ adresovanou dětem, které se neumí ve společnosti chovat. Někteří rodiče při řešení kázeňských přestupků dětí ve škole reagují tak, že to není jejich problém, že si to má škola vyřešit sama. Škola by však neměla být na prvním místě ve výchově dítěte a suplovat tím rodinu. V lepším případě funkci kulturně-výchovnou a emocionální částečně zastávají další příbuzní, jako jsou prarodiče. Nejčastěji však kulturně-

výchovnou funkci přebírají zejména školní družiny nebo zájmové kroužky. Emocionální funkce je podle mého názoru pro dítě nejdůležitější funkcí rodiny, protože zde dochází k uspokojování citových potřeb členů rodiny, dítě se učí toleranci, vzájemnému soužití a poznává pravý význam slov jako je láska, pomoc, podpora, bezpečí, přátelství a harmonie.

2.3 Typy rodiny

Rodiny se liší svým uspořádáním, stylem rodinného soužití, socioekonomickou úrovní a dalšími charakteristikami. Jsou modelem mezilidských vztahů, který si dítě ponese s sebou dál do života a jímž bude poměřovat všechny vztahy další, do nichž samo vstoupí. Nejpřirozenějším způsobem a nejvydatněji uspokojují základní psychické potřeby dítěte.¹⁰ Na rodinu můžeme tedy pohlížet z několika pohledů.

Z pohledu velikosti rodiny můžeme rodinu dělit na tzv. **nukleární** rodinu neboli rodinu základní a rodinu **rozšířenou**.

Základní rodinu tvoří nejbližší příbuzní, tj. oba rodiče a děti. V této rodině má dítě matku i otce. Toto však nemusí být záruka šťastné rodiny a může zde docházet ke konfliktům a následným rozvodům manželství. V dnešní době se stále častěji setkáváme s rodiči v nesezdaném svazku. Veřejné právo je označuje za druha a družku, tedy osoby opačného pohlaví, které spolu žijí ve společné domácnosti a společně hospodaří. Důvodů, proč rodiče neuzavřeli manželství, může být hned několik. Například si chtějí soužití nejprve vyzkoušet, nebo je k tomu vede ekonomická situace (finanční náročnost svatby) anebo mohou být důvodem případné problémy s rozvodem, pokud se rozhodnou rozejít.

Rozšířená rodina zahrnuje i další příbuzné (prarodiče, tety, strýce, bratrance atd.). Výhodou takovéto rodiny žijící ve společné domácnosti je větší množství emocionálních vztahů a více možností komunikace. Dítě se v takové rodině necítí osamoceno, když jsou jeho rodiče zaneprázdněni. Zároveň je tu větší riziko konfliktů a jsou zde i vysoké nároky na toleranci chování a jednání členů velké domácnosti různých generací.

Dle struktury můžeme rozdělit rodinu na **úplnou**, **neúplnou** a **doplňenou**. Dále nesmíme zapomenout na rodinu **náhradní**. Rodina je nejuniverzálnějším

¹⁰ MATĚJČEK, Z. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál, 1994. ISBN 80-85282-83-6 s. 16

socializačním činitelem, který poskytuje jedinci identifikační vzory, seznamuje ho s předpokládaným chováním pro mužskou a ženskou roli.¹¹ Z tohoto vyplývá, že oba rodiče jsou pro vývoj dítěte důležití.

Matka většinou bývá ta starostlivější, která si dříve všimne, že něco není v pořádku, bývá rovněž empatictější, v projevech k dítěti je v průměru něžnější, a i když umí být přísná, je i laskavá, pečující a mívá pochopení pro dětské strachy, nesmělost či bojácnost. Otec obvykle zastává roli toho, který je z obou rodičů, když ne přímo přísnější, ačkoli i větší přísnost bývá v obecném měřítku otcům přisuzována, pak alespoň striktnější a neoblomnější, co se kupříkladu kázně týče. Matky také bývají přísné, ovšem rozdíl je v prioritách. Otcové nemívají takové pochopení pro dětské strachy, zejména co se výchovy malých chlapců týká, ale mívají větší pochopení pro dětské skopičiny, pokud se během nich dítě projeví jako odvážné. Otcové si obecně cení odvahy, matky zase toho, když se dítě nebojí přiznat, že se něčeho bojí, a když se za každou cenu do „odvážných kousků“ nepouští. Dalo by se tedy říci, že zatímco otcové kladně hodnotí odvalu, matky rozvalu.¹²

Rozdělení mužské a ženské role v rodině není již v této emancipované době tak striktně rozděleno. V neúplné rodině chybí většinou muž. Podle mého názoru, by ale v blízkosti dítěte měl být mužský vzor. Tento vzor může dítě nalézt v rámci rozšířené rodiny nebo rodiny doplněné.

Úplnou rodinu jsem v podstatě popsala výše jako rodinu základní. Jedná se o nejrozšířenější typ rodiny, kde jsou oba rodiče a děti.

Neúplnou rodinu tvoří jeden z rodičů a dítě. Nejčastěji vzniká neúplná rodina rozvodem. Rozvod rodičů je pro dítě velmi traumatizující událost. Po takovéto události mají rodiče často psychické a jiné problémy a plně nevnímají trápení dětí, pro které je tato situace také psychicky velmi náročná. Další příčinou neúplné rodiny je smrt jednoho z rodičů. Zásadní rozdíl mezi ztrátou jednoho z rodičů rozvodem nebo smrtí je ten, že rozvodem dítě rodiče neztrácí definitivně, ale nadále může figurovat v jeho životě. Zemřelý otec nebo matka nenávratně ze života dítěte mizí

¹¹ VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I., *Aplikovaná sociální psychologie*. Praha: Portál, 1998. ISBN 8071782696 str. 30

¹² My dva jsme rodina! Život svobodné matky – *iDNES.cz* [online]. Autor: Harper's Bazaar. 13. 5. 2012 aktualizováno 31. 3. 2019. [cit. 2020-01-05]. Dostupné z WWW: https://www.idnes.cz/jenprozeny/volny-cas/my-dva-jsme-rodina-zivot-svobodne-matky.A120513_060000_jpz-volny-cas_jph1

a zůstávají pouze vzpomínky. V tomto případě je pro dítě důležité, aby neztratilo pocity jistoty a bezpečí, které mu rodiny dává. Výhodou je jistě rozšířená rodina, kde může o své bolesti a svých pocitech hovořit se širším okruhem blízkých osob. Dále má na vývoj dítěte velký vliv to, zda vyrůstá v neúplné rodině od narození nebo jeden z rodičů odchází v době, kdy už je k němu dítě citově fixováno. V dnešní době se stále častěji setkáváme se svobodnými matkami. Některé se rozhodly zůstat svobodné a vychovávat dítě samy a některé si otec dítěte odmítl vzít. Dříve byly svobodné matky odsuzovány, dnes je to však zcela normální jev.

O doplněné rodině mluvíme tehdy, pokud ji tvoří jeden z biologických rodičů a druhý rodič je „nevlastní“, tzn., že mezi ním a dítětem není biologické pouto. Vzhledem k vysoké rozvodovosti je takových rodin mnoho. Rodič po rozvodu by však neměl spěchat s utvářením nové rodiny. Jeden systém byl narušen, ustavoval se nový systém, bez jednoho dřívějšího člena a pak se ustavuje opět nový systém, s novým členem. Třikrát tedy děti cítí, že se jejich nejvlastnější životní prostředí změnilo, neboť se změnily jejich vzájemné vztahy, každého s každým.¹³ Některá manželství se rozpadají z důvodu nového vztahu. Rodič, který ztratí citové pouto k bývalému partnerovi, se těší na život s novým partnerem a chce rychle založit rodinu novou. Dítě má mnohdy citové vazby k druhému rodiči zachovalé a potřebuje čas, aby se vyrovnalo se skutečností, že už s nimi jeden z rodičů nežije. Může tedy dojít k nepřijetí nového partnera rodiče a následným konfliktům. S novým partnerem také mohou přijít jeho děti z předcházejícího svazku, které jsou zvyklé na jiné zázemí a jiný druh výchovy a mají jiné zájmy a názory. Soužití nevlastních sourozenců bývá tedy často také velmi složité. Mohou v sobě vidět soupeře bojující o přízeň rodičů.

Pokud dítě nemůže z nějakého důvodu vyrůst ve své vlastní rodině, tak může vyrůst v rodině náhradní. Důvody, proč dítě nemůže vyrůst ve vlastní rodině, jsou různé. Jedná se například o úmrtí rodičů při nehodě nebo se nemohou o dítě starat z důvodu vážné nemoci. Bohužel jsou i případy, kdy se starat mohou, ale nechtějí nebo se starají tak, že dítě strádá nejenom psychicky, ale i fyzicky. Do náhradní rodiny se dítě začlení formou adopce, kde dítě nabývá stejná práva a povinnosti jako by mělo vlastní biologické rodiče. Dále může být dítě umístěno do pěstounské péče, kdy biologičtí rodiče neztrácejí veškerá práva a povinnosti. Dětem zůstává jméno biologických rodičů a stát přispívá pěstounům na péči a výchovu

¹³ MATĚJČEK, Z. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál, 1994. ISBN 80-85282-83-6 s. 47-48

děti. Některé děti jsou umístěny do dětských domovů, kdy však už lze těžko hovořit o rodině. Mezi vychovateli a dětmi vzniká také určitý citový vztah, ale tento není tak silný jako v rodinách.

Z pohledu funkčnosti můžeme rodinu rozdělit na **funkční, problémovou, dysfunkční a afunkční**.

Funkční rodina si řádně plní všechny funkce a je ideální pro vývoj a výchovu dítěte. „Rodinná atmosféra přinášející dítěti pocit bezpečí, pohody a štěstí nejvíce usnadňuje výchovné ovlivňování i snahu dítěte po nápodobě rodičů. Pevný, spokojený a šťastný vztah rodičů navzájem je základem pro zdravou výchovu dítěte.“¹⁴

V problémové rodině jsou schopni si její členové řešit problémy sami a nedochází k narušení vývoje dítěte. V dnešní době se jedná zejména o problémy, které se týkají ztráty zaměstnání. Ztráta zaměstnání může vést nejenom k ekonomickým problémům, ale také k problémům psychickým, které mohou mít vliv i na psychiku dítěte.

Dysfunkční rodina se potýká s dlouhodobými a závažnými problémy, které už mohou mít vliv na vývoj dítěte. Zdeněk Mlčák ve své knize s názvem *Dysfunkční rodina* uvádí tyto typy dysfunkčních rodin:

1. **Nezralá rodina** – jedná se o sňatek mladých partnerů, uzavřený zejména z důvodu těhotenství partnerky. Tito mají mnohdy ekonomické a sociální problémy a nemají dostatečné životní zkušenosti.
2. **Přetížená rodina** – není schopna zvládat požadavky na fungování rodiny.
3. **Ambiciózní rodina** – rodiče se snaží seberealizovat a na výchovu dětí zbývá málo času.
4. **Perfekcionistická rodina** – přílišná snaha rodičů o dosažení perfektních výkonů, která zapříčiní to, že všichni členové rodiny jsou neustále pod tlakem.
5. **Autoritářská rodina** – rodina, kde jsou děti vychovávány formou příkazů a zákazů a následně jsou trestány.
6. **Protekcionistická rodina** - v této rodině je naopak dítě přehnaně ochraňováno a rozmazlováno.
7. **Liberální rodina** – v této rodině nejsou jasně vymezená pravidla a její soužití je chaotické.
8. **Odkládající rodina** – děti jsou v rodině často svěřovány do péče dalších příbuzných, kteří přebírají výchovnou funkci.

¹⁴ ČAČKA, O., *Psychologie dítěte. 2. doplněné vyd.* Tišnov: Sursum, 1996. ISBN 80-85799-03-0 s. 82

9. **Disociovaná rodina** – zde dochází k narušení vnitřních i vnějších vztahů. Důvodem je dlouhodobá krize, napětí, rozvod, zanedbávání domácnosti, alkoholismus či prostituce.

10. **Nevlastní rodina** - jedná se o novou rodinu či nové partnerství vzniklé po rozvodu.

11. **Rodina v rozvodu** – rodina, která aktuálně řeší rozpad manželství.

12. **Klinická rodina** - pro tuto rodiny je typický kontakt s odborníky, poskytujícími terapeutickou či sociální pomoc.

13. **Neklinická rodina** - patří sem např. romské rodiny, uprchlické rodiny, rodiny neúplné nebo rodiny svobodných matek.

14. **Rodina zanedbávající či týrající děti** - rodiče zanedbávají základní tělesné a duševní potřeby dětí, děti fyzicky nebo duševně týrají nebo sexuálně děti zneužívají.¹⁵

Pokud rodinné problémy nejsou včas řešeny, tak se z rodiny stává afunkční rodina. Taková rodina neposkytuje záruky správného vývoje dítěte a jediným řešením je odebrání dítěte a jeho následné umístění do ochranné péče. Zájmy dítěte v těchto rodinách hájí zejména orgán sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD).

Česká republika v roce 1991 na základě zákona č.3/1993 Sb. implementovala Úmluvu o právech dítěte do svého právního řádu. V čl. 3 je uvedeno „*Zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, správními nebo zákonodárnyými orgány.*“ a v článku 9 je uvedeno „*Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, zabezpečí, aby dítě nemohlo být odděleno od svých rodičů proti jejich vůli, ledaže příslušné úřady na základě soudního rozhodnutí a v souladu s platným právem a v příslušném řízení určí, že takové oddělení je potřebné v zájmu dítěte. Takové určení může být nezbytným v některém konkrétním případě, například jde-li o zneužívání nebo zanedbávání dítěte rodiči nebo žijí-li rodiče odděleně a je třeba rozhodnout o místě pobytu dítěte.*“¹⁶

V Listině základních práv a svobod je v hlavě čtvrté čl. 32, odst. 4 uvedeno „*Péče o děti a jejich výchova je právem rodičů; děti mají právo na rodičovskou výchovu a péči. Práva rodičů mohou být omezena a nezletilé děti mohou být od rodičů odloučeny proti jejich vůli jen rozhodnutím soudu na základě zákona.*“¹⁷

¹⁵ MLČÁK, Z., *Dysfunkční rodina. Teoretické a diagnostické aspekty*. Ostrava: Atelier Milata, 1996. ISBN: 80-86058-58-1 s. 18-19

¹⁶ ČESKO. ÚMLUVA O PRÁVECH DÍTĚTE (Ve znění přijatém v ČR, zveřejněném ve Sbírce zákonů č. 104/1991) [online]. [cit. 2020-01-05].

Dostupné:https://www.unicef.cz/odkazove_zdroje_textove_materialy/prava_deti/umluva_o_pravech_ditet_e-plne_zneni.pdf

¹⁷ČESKO Čl.32: Listina základních práv a svobod – 2/1993 Sb. [online]. [cit. 2020-01-06]. Dostupné: <http://zakony.centrum.cz/listina-zakladnich-prav-a-svobod/hlava-4-clanek-32>

Z těchto článků Úmluvy o právech dítěte a z Listiny základních práv a svobod vyplývá, že pokud rodiče neplní řádně svoje povinnosti vůči dítěti a toto by mělo negativní vliv na jeho vývoj, tak je nezbytné jim dítě odebrat a umístit ho do ochranné péče i přes jejich nesouhlas a to ze zákonných důvodů. O tomto může rozhodnout pouze soud. Vzhledem k tomu, že rozhodnutí o odebrání dítěte z domácího prostředí může mít také závažný dopad na další vývoj dítěte, tak je velmi důležité zvážit pečlivě a důkladně odebrání dítěte. Nejprve je potřebné učinit veškerá možná opatření, aby k odebrání dítěte nedošlo. K tomuto je možné využít preventivní a podpůrné aktivity jako např. konzultace s OSPOD, sanace rodiny nebo využití rodinného asistenta, který pomáhá řešit situaci v rodině.

Jak jsem již uvedla, rodinu můžeme dělit podle různých pohledů. Jako další možné příklady dělení rodin je možné uvést:

a) dle druhu příslušnosti k rodině:

- Orientační - z níž pocházíme
- Prokreační - kterou založíme

b) dle autority v rodině:

- Patriarchální – dominantní role muže
- Matriarchální – dominantní role ženy
- Rovnostářská – vyvážené role partnerů

c) dle okruhu výběru partnera:

- Endogamní – výběr partnera ze specifické skupiny osob (náboženského, rasového, třídního či jiného typu)
- Exogamní – výběr partnera mimo specifickou skupinu osob

d) dle počtu partnerů:

- Monogamní - manželství jednoho muže a jedné ženy.
- Polygamní - manželství více žen či mužů
 - a) polyandrie - manželství jedné ženy a dvou či více mužů
 - b) polygynie - manželství jednoho muže a dvou či více žen

e) dle pohlaví partnerů:

- Heterosexuální – pár opačného pohlaví
- Homosexuální – pár stejného pohlaví

2.4 Význam rodiny pro nezletilé dítě

Dobré rodičovství má být milující, pečující, bezpečné, stálé, ochraňující a podpůrné. Je úhledným kamenem zdravého vývoje dítěte.¹⁸ Význam rodiny pro vývoj dítěte je nezastupitelný a rodina má rozhodující vliv na celkový rozvoj jeho osobnosti a to v oblasti tělesné, duševní i sociální. Pokud dítě prožije své dětství šťastně, je větší naděje, větší pravděpodobnost, že jednou také připraví šťastné dětství svým dětem.¹⁹

Jak jsem již uvedla, tak za rozvoj dítěte je zodpovědná hlavně rodina a žádná jiná instituce ji nemůže plně nahradit. Biologické potřeby jako je např. jídlo, teplo, čistota a spánek může sice zajistit i nějaký druh ústavní péče, ale jedině v rodině může dítě naplno cítit pocit lásky, bezpečí a důvěry. Děti, které vyrůstaly mimo rodinu, mohou mít v dospělosti problémy v citových vztazích a v hledání partnera, problémy se sebevědomím a také bývají méně spolehlivé a zodpovědné. Děti, které prožily své dětství v různých ústavech, se po jejich opuštění nejsou často schopny samy o sebe postarat. Následně se dopouštějí různých protiprávních činností. I když dítě dospěje a osamostatní se, tak svoje rodiče neopouští. Rodina by i nadále měla být pro všechny členy oporou a měla by fungovat vzájemná úcta, láska a pomoc. Dítětem svých rodičů jsme stále, bez ohledu na věk.

Rodiče by měli umět své city a náklonnost dětem vyjádřit a stimulovat tím jejich emociální vývoj. Ke správnému vývoji dítěte je zapotřebí, aby byly vyváženě plněny všechny rodinné funkce.

¹⁸ MATOUŠEK, O., PAZLAROVÁ, H. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny*. Praha: Portál, 2010. ISBN 9788026205227 s. 46.

¹⁹ MATĚJČEK, Z. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál, 1994. ISBN 80-85282-83-6 s. 10

3 Sociální aspekty rodiny před rozvodem

Všichni rodiče chtějí mít šťastnou a funkční rodinu a mnozí se neochotně vzdávají naděje, že je rozvrat manželství trvalý a nenapravitelný. Člověk investuje do manželství citovou energii, jež tvoří velkou část jeho já, a proto není snadné vzdát se toho všeho a začít nový život.²⁰ Po určitém čase však může jeden nebo i oba manželé zjistit, že mu rodinný život nevyhovuje a nesplňuje jeho představy.

Pohoda se vytrácí, období relativního klidu jsou stále kratší a kratší. Pokusy nabídnout alespoň symbolicky ruku ke smíru se nedaří. Naopak bývají vnímány jako skrytý útok. Hádka stíhá hádku, eventuálně bývají hádky prokládány uraženým mlčením.²¹

3.1 Příčiny neshod

Příčinami rozvratu manželství je zpravidla porušování manželských povinností, kdy se v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění novel (dále jen „občanský zákoník“) uvádí “ *Manželé si jsou navzájem povinni úctou, jsou povinni žít spolu, být si věrni, vzájemně respektovat svou důstojnost, podporovat se, udržovat rodinné společenství, vytvářet zdravé rodinné prostředí a společně pečovat o děti.*“

To, že se lidé v této fázi více prou o peníze, že spolu nesouloží nebo jen málo a často s pachutí trpkosti, že se hádají, ještě není samo o sobě tak zlé. Snad nejhorší je ztráta manželské solidarity. Už si prostě vzájemně nepřejí nic dobrého. Dokáží se zle shazovat před příbuznými a známými, samozřejmě i před dětmi. Nevyjdou si vstříc ani tam, kde jde o reprezentaci navenek, vně rodinu.²²

Nejčastější příčiny manželských rozvatů jsou manželská nevěra, finančními neshody, rozdílné povahové vlastnosti, sexuální neshody, rozdílné zájmy, odlišné výchovné metody dětí až po vzájemné fyzické násilí.

²⁰ SMITH, H., *Děti a rozvod*. Přeložila LOUPOVÁ H. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-906-2 s. 15.

²¹ NOVÁK, T., *Rodičovské judo, Dítě během rozvodového řízení* Praha: Grada Publishing spol. s.r.o., 2000. ISBN:80-247-0002-6 s. 15

²² Tamtéž

3.1.1 Manželská nevěra

Nevěra je dnes poměrně častou příčinou rozpadu manželství. Nevěra ale ještě nemusí být známkou nešťastného vztahu a tedy nemusí dojít až k rozvodu. Důvody k nevěře jsou různé. U mužů to bývá většinou zpestření sexuálního života. Dokáží lépe oddělit sex od citů. Většina z nich si moc dobře uvědomuje, co pro ně znamená jejich rodina. Nevěru si užívají, ale rodinu většinou opouštět nechtějí a svoji ženu milují. U žen bývá nejčastěji důvodem citová vyprahlost, neporozumění a nekomunikace mezi manželi. Manželství může postupem času zevšednět, vytrácejí se romantické chvílky, přicházejí problémy, přibývají děti a každodenní starosti. Důležité je tedy mluvit s partnerem a i nadále se o vztah starat, jinak upadne do stereotypu. Pokud partnerovi „něco“ ve vztahu chybí, tak i když toho druhého miluje, začne „to“ hledat u někoho jiného.

Muži mnohem snáze odpustí ženě citovou nevěru, kdežto ženy zase tu tělesnou. Ženy se většinou více snaží vztah zachraňovat, jsou více emotivní, prosí a nezřídka se i ponižují. Jsou i ženy, které v zájmu zachování rodiny milenky svým mužům tolerují. Muži, kteří byli podvedeni, dokáží své emoce skrývat, jejich ego ale trpí a snaží si odpovědět na otázku, proč šla jeho žena za jiným. Každopádně je nevěra zrada a ne vždy má člověk chuť ve vztahu pokračovat. Partner, který zjistil nevěru toho druhého, cítí bolest, vztek a mnohdy i nenávisť. Je velmi těžké znovu partnerovi věřit.

„Po odhalení nevěry se tato skutečnost netýká jen rodičů. Podvedené se cítí i děti. Jejich vnitřní trápení se pak často projevuje špatným prospěchem ve škole, nízkým sebevědomím, asociálním chováním či pocitem opuštění. Mnozí rodiče tyto změny bohužel ani nezaznamenají. Jsou natolik našťvaní a traumatizovaní z toho, co se jim stalo, že nemají kapacity vidět víc než své vlastní problémy“.²³

Rodiče by se měli za každé situace chovat zodpovědně a měli by své děti chránit před vzájemným napadáním a ponižováním. Při jednání s dětmi by měli i nadále stát při sobě a respektovat toho druhého.

²³ Jak nevěra rodičů ovlivňuje vývoj dětí - Novinky.cz [online]. Autor: Dana Sokolová 24.4.2014 [cit. 2020-01-05] Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zena/vztahy-a-sex/299957-jak-nevera-rodicu-ovlivnuje-vyvoj-deti.html>

3.1.2 Finanční neshody

Dalším důvodem problémů v rodině jsou i peníze. V době „slepé“ zamilovanosti před uzavřením manželství páry finance nijak zvlášť neřeší. V dobře fungujícím manželství je otázka shody partnerů v nakládání s příjmy velmi důležitá a manželé by se na ni měli dohodnout a předcházet tak problémům do budoucna. Zahrnuje oblast provozu domácnosti, výdajů pro členy rodiny a šetření. Manželé by měli vždy společně zhodnotit svoji finanční situaci a podle toho určit, za co se peníze vydají.

Setkáváme se s různými modely hospodaření. V některých rodinách jdou příjmy obou manželů na stejný účet a následně z něj oba vybírají peníze na chod domácnosti a potřeby dětí, bez ohledu na to, kdo na účet přispěl větší částkou. Někteří muži nemají přehled o výdajích za domácnost a jsou rádi, že ženy zajistí jídlo, zaplacení služeb, nájmu a aktivit dětí atd.. Někteří však toto důsledně sledují. Jednou z možností je i to, že oba manželé mají své účty pro svoje potřeby a další společný pro potřeby rodiny, do kterého přispívají stejnou měrou. V tomto případě je však partner s nižším příjmem znevýhodněn, protože má méně peněz pro svoji potřebu. A zde už může dojít k problémům a hádkám.

Problémy mohou nastat i v případech, kdy jeden z manželů má mnohem větší příjem než ten druhý. Stává se, že ten, kdo má větší příjem chce jednoznačně o výdajích rozhodovat a také více utrácí pouze pro svoje potřeby. V dnešní době mívají i ženy větší příjem než muži. Toto může být také příčinou hádek, protože většina mužů má v sobě zakořeněno, že musí být živitelem rodiny a musí rodinu zajistit. Pokud tomu tak není, tak je raněno jeho ego a toto se může projevit na jeho psychice a vést k hádkám.

Další příčinou finančních problémů může být rodičovská dovolená. Dnes se setkáváme i s modelem rodiny, kdy na rodičovské dovolené zůstávají muži, protože příjem ženy ze zaměstnání je podstatně vyšší. Příjem rodiče, který je na rodičovské dovolené, je tedy podstatně nižší. Celkově však v této době klesnou příjmy rodiny a rodiče se musí umět dohodnout na výdajích a popřípadě výdaje pro svoji osobní potřebu omezit. Někteří se však s tímto nedokáží smířit.

Obecně se říká, že peníze v životě nejsou všechno, ale bez peněz se šťastně a spokojeně žít nedá. Dítě ze sociálně slabé rodiny trpí zejména mezi svými vrstevníky a mnohdy je terčem posměchu a šikany.

3.1.3 Rozdílné povahové vlastnosti

V životě člověka dochází k největším změnám v období od narození do dospívání. Ke změnám dochází ale také i v období dospělosti. Základní povahové rysy se nemění, ale v průběhu dospělosti se člověk dostává do nových životních rolí, které ho ovlivní. Na počátku vztahu také některé vlastnosti druhého buď nevidíme, nebo je vidíme, ale připadají nám nepodstatné a tolerujeme je. V průběhu společného života však tyto vlastnosti vidíme stále zřetelněji a záleží na nás, jak se s tím vyrovnáme.

Má-li tedy manželství obstát, musí manželé přijmout skutečnost, že některé vlastnosti toho druhého se nezmění a naopak, že jiné změny nastanou, ačkoliv se s nimi nepočítalo.

3.1.4 Sexuální neshody

Někteří lidé tvrdí, že pro ně sex ve vztahu není zase až tak důležitý. Ve vztahu jsou ale dva a jejich sexuální potřeby se mohou lišit. Někomu stačí pohlavní styk jednou za měsíc, ale jeho partner může mít potřebu styku daleko větší. Chůť na sex je ovlivněna několika faktory a to např. náladou, únavou, nemocí nebo i ztrátou sexuální přitažlivosti druhého partnera. Partner s větší chůť pocítuje určité vnitřní napětí. Toto se může projevit agresí, která vede k hádkám nebo vynucování si styku psychickým nebo fyzickým násilím. Manželé si mnohdy neuvědomují, že se tímto dopouští domácího násilí nebo i trestného činu znásilnění podle § 185 trestního zákoníku. Partner, který je do sexu často nucen, si může sex doslova znechutit a vyhýbat se mu. Poskytnout sex neznamena se milovat, jde pouze o uspokojení fyzických potřeb. Chybí zde doteky, líbání a mazlení. Partner vycítí, že jde jenom o poskytnutí uspokojení a časem vymizí touha styku se svým protějškem. Nedostatek sexu nebo jen sex z „nutnosti“ vedou ke vzniku mileneckého vztahu a nevěře.

3.1.5 Rozdílné zájmy

Je zřejmé, že společně strávený čas posiluje vztah, proto jsou i společné zájmy důležité. Nesmíme však zapomenout i na své zájmy, které nám pomohou k vlastní

realizaci a k radosti z těchto aktivit. Problémy mohou nastat ve chvíli, kdy jeden z manželů má své vlastní zájmy finančně náročné nebo ve chvíli, kdy druhý z manželů musí sám převzít hlídání dětí. Manželé musí umět respektovat odlišné zájmy toho druhého a snažit se umožnit druhému je realizovat.

3.1.6 Odlišné výchovné metody

Rozdílné názory rodičů mohou být i ve výchově dítěte. Zejména matky se většinou snaží vytvořit pro dítě nějaký řád a to hlavně v oblasti přípravy do školy, trávení volnočasových aktivit, hygieně nebo v rámci stravovacích návyků. Pokud druhý rodič tento řád nesdílí a dítěti umožňuje excesy z těchto stanovených pravidel, obvykle dochází k hádkám. Pokud jeden z rodičů pravidelně umožňuje druhým rodičem nastavená pravidla nerespektovat, tak vlastně přirozeně nastavuje stav, kdy autorita druhého rodiče klesá. Rozdílné názory na výchovu by se zásadně neměly řešit před dětmi. Rodiče by měli být tým, který před dítětem vystupuje jednotně. Rozpory mezi názory rodičů by neměly přerůst do takové míry, že se dítě přikloní k jednomu z nich.

3.1.7 Domácí násilí

Stále častěji se setkáváme s pojmem domácí násilí. Domácí násilí je fyzické, psychické nebo sexuální násilí mezi osobami blízkými, ke kterému dochází opakovaně v jejich soukromí a tím pádem skrytě. Tento pojem je relativně nový, avšak to neznamená, že by dříve násilí v rodinách neexistovalo. Samozřejmě, že existovalo, jen se taková věc brala jako soukromá záležitost a oběti o něm nemluvili z důvodu studu nebo pocitu viny. Stále se však jedná o jev vysoce latentní a to jednak z důvodu neochoty obětí tuto skutečnost zveřejnit a dále díky lhostejnosti třetích osob. Domácí násilí se projevuje ve formě psychického násilí (zastrašování, zvýšená kontrola, kritizování, ponižování, vyhrožování a vydírání), fyzického násilí, sociálního násilí (izolace od příbuzných a známých, zákazy telefonování, sledování televize atd.), ekonomického zneužívání (zamezení přístupu k financím) a ve formě sexuálního násilí. Je zde jasné, nezpochybnitelné a neměnné rozdělení rolí na osoby ohrožené a osoby násilné.

Ačkoliv k domácímu násilí dochází mezi rodiči, tak následek se projevuje i na vývoji dítěte. Děti, které jsou svědky domácího násilí, mají problém navázat rovnocenné vrstevnické vztahy. Následně dítě často bývá obětí šikany či naopak násilníkem.

„Děti jsou spolu s ženami nejčastější skupinou, která se stává oběťmi násilí v rámci rodiny. V souvislosti s týranými dětmi se hovoří o syndromu CAN neboli syndromu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte. V rodinách se domácí násilí v 69% odehrává za přítomnosti dětí. Nutno podotknout, že některé organizace, zabývající se domácím násilím, udávají vyšší procento a podle jejich údajů bývají děti svědky domácího násilí až v 80%. Každopádně lze konstatovat, že přítomnost dětí v případech domácího násilí je vysoce ohrožující a narušuje jejich zdravý vývoj.“²⁴ Děti mohou být přímé oběti domácího násilí, pozorovateli nebo mohou být využívány jako zbraň znesvářených rodičů.

Je zcela pochopitelné, že domácí násilí je jednou z mnoha záležitostí, kterou chtějí rodiny udržet v tajnosti. Toto tajemství se udržuje poměrně snadno, protože se veřejnost obvykle zdráhá rozsah domácího násilí uznat. Přesto se však objevují jisté náznaky změny a policie nyní zasahuje častěji než v minulosti.²⁵

Důvody, proč oběti domácího násilí nehledají pomoc:

- Stud a obava z negativních reakcí okolí
- Nedůvěra v orgány, které domácí násilí řeší
- Strach z dalšího násilí po oznámení
- Víra v posvátnost svazku manželství
- Naděje, že se situace zlepší
- Strach z rozchodu a samoty

Mnohé ohrožené osoby ani nevědí, kam se s problémem obrátit a kde vyhledat okamžitou pomoc. Možností je hned několik:

1. Policie České republiky

- a) přeruší probíhající fyzické násilí, ohrožování dětí a ničení majetku
- b) zajistí v případě potřeby lékařské ošetření
- c) za splnění zákonných podmínek může krátkodobě omezit násilnou osobu na svobodě dle ustanovení § 26 zákona číslo 273/2008 o Policii České

²⁴ Domácí násilí/Info o domácím násilí – Acorus. [online]. © Web4ce, s.r.o. 2011 [cit. 2020-01-05]. Dostupné: <http://www.acorus.cz/cz/domaci-nasili/info-o-domacim-nasili.html>

²⁵ SMITH, H., *Děti a rozvod*. Přeložila LOUPOVÁ H. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-906-2 s. 59

republiky nebo na základě ustanovení § 44 – 49 téhož zákona na dobu 10 dnů ji vykázat ze společného obydlí. Tato ustanovení upravují postup policie při vykázání.

§ 44 *„Lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat, že se osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti, je policista oprávněn vykázat tuto osobu z bytu nebo domu společně obývaného s útokem ohroženou osobou (dále jen „společné obydlí“), jakož i z bezprostředního okolí společného obydlí. Policista je oprávněn tuto osobu vykázat i v její nepřítomnosti.“²⁶*

Následně poučí vykázanou i ohroženou osobu o jejich právech a povinnostech. Ohroženou osobu poučí zejména o možnosti podání návrhu na vydání předběžného opatření a možnosti využití psychologických, sociálních nebo jiných služeb v oblasti pomoci obětem domácího násilí. Vykázání má preventivní nikoliv represivní charakter a směřuje k ochraně ohrožených osob. Je ukládáno bez ohledu na případnou trestněprávní kvalifikaci jednání násilné osoby.

d) poskytne další potřebné informace

2. Městská policie

- přeruší probíhající fyzické násilí, ohrožování dětí a ničení majetku, zajistí v případě potřeby lékařské ošetření, poskytne další potřebné informace

3. Orgán sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD)

- poskytuje pomoc dětem v případě ohrožení jejich života, zdraví či příznivého vývoje, kterým je nejen násilí páchané přímo na dítěti, ale též přítomnost dítěte při násilí páchaném mezi rodiči

4. Zdravotnická zařízení

- poskytnou ošetření a léčbu, vyhotoví lékařskou zprávu (důkazní materiál), poskytnou další potřebné informace (intervenční centrum, poradny, krizová centra apod.)

²⁶ ČESKO, Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, Policejní prezidium ČR, 2014, tiskárna ministerstva vnitra, s. 39

5. Intervenční centra – pomoc bezplatná a diskrétní

- telefonická krizová pomoc, psychologické, sociální a právní poradenství, pomoc při podání návrhu na předběžné opatření soudu ve věci ochrany proti domácímu násilí

6. Poradny pro oběti trestných činů a další specializované poradny

- telefonická krizová pomoc, psychologické, sociální a právní poradenství, sestavení bezpečnostního plánu

7. Krizová centra

- telefonická krizová pomoc, psychologické a psychiatrické služby, poradenství, pomoc při sestavování krizového plánu, krátkodobé využití krizového lůžka

8. Azylová zařízení

- ubytování, materiální pomoc, doprovod na úřady (soud, policie), podpora sebevědomí a samostatnosti

Policista musí nejprve vyhodnotit situaci a zjistit, zda se opravdu jedná o domácí násilí. K posouzení věci mu slouží dotazník SARA DN, který obsahuje 15 otázek. Na základě vyhodnocení otázek rozhodne, zda se jedná o DN nebo pouze o jednorázový incident. Policista může věc řešit v rámci přestupkového řízení např. jako přestupek proti občanskému soužití dle § 7 zákona č. 251/2016 Sb. O některých přestupcích. Dle ustanovení tohoto paragrafu lze jednání kvalifikovat jako ublížení na cti urážkami či vydáním v posměch, ublížení na zdraví, vyhrožování újmou na zdraví, dopuštění se schválnosti nebo jiného hrubé jednání.

Závažnější útoky pak je možno kvalifikovat jako trestný čin ve smyslu trestního zákona. Ustanovení § 199 tr. zákoníku hovoří o týrání osoby žijící ve společném obydlí. „(1) Kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společném obydlí, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až na čtyři léta.“²⁷ V souvislosti s domácím násilím lze spáchat i další trestné činy, jako je např. trestný čin ublížení na zdraví, omezování osobní svobody, znásilnění, násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci nebo vydírání.

²⁷ ČESKO, Zákon č.40/2009 Sb., Trestní zákoník. In *ÚZ 1143 Trestní předpisy*, Ostrava-Hrabůvka: Sagit, a.s., 2016, ISBN 978-80-7488-174-9 s. 56

3.2 Řešení neshod

I přes narůstající počet rozvodů je pro mnoho lidí záchrana manželství důležitá. Velkou roli zde hraje komunikace a empatie. Do umění komunikace patří správně vyjadřovat své pocity, postoje a názory a rovněž reflektovat ty partnerovy. V době manželské krize je konstruktivní komunikace většinou velice obtížná. Pokud manželé komunikaci nezvládají a vede k dalším hádkám a prohlubování krize, měli by se obrátit psychologa se specializací na partnerské vztahy. Téměř ve všech okresech působí bezplatné poradny pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy.

Poradenské služby jsou dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách bezplatné. Důvěrnost všech sdělených údajů je zaručena, klienti mají možnost vystupovat i anonymně. Vedle psychologů je možno se v nich setkat i se sociálními pracovníky, právníky či lékaři (psychiatr, sexuolog). Návštěva poradny nevyžaduje žádné doporučení.²⁸

3.3 Setrvání v nefunkčním manželství

Pocit nefunkčnosti manželství manželé obvykle zažívají, když vyprchá zamilovanost a romantika. Prvním signálem manželské krize bývá neschopnost otevřené a věcné komunikace. Manželé spolu nejen přestanou komunikovat, ale i sexuálně žít. „Rozvod je zlá věc, ale špatné manželství nemusí být nic lepšího, ba dokonce může být ještě horší. Je to klasický případ volby mezi dvojím zlem. Rodiče by si měli zodpovědět otázku, jaká je citová atmosféra v rodině, jaký domov pro dítě vytvářejí. Tuto atmosféru neurčuje pouze vztah rodičů k dítěti, ale také jejich vzájemný vztah. Z prostředí citového chladu a prázdnoty, či naopak z trvalého dráždivého napětí by bylo dobře dítě vytrhnout – avšak za předpokladu, že mu pak poskytneme prostředí lepší, a ne snad ještě horší než před tím. Lidé, kteří v manželství vzájemně necítí žádné sympatie, si mohou najít způsob, jak spolu vyjít. Aby to však neohrožovalo zdravý emocionální vývoj dítěte, měli by si být jisti, že sami nebudou tímto stavem vyčerpáni, neztratí nervy,

²⁸ ŠMOLKA, P., MACH, J., *Manželská a rodinná trápení z pohledu právníka a psychologa*, Praha:Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-448-9 s. 17.

nebudou se chovat nepřírozeně, nepřejdou ze vzájemné lhostejnosti do vzájemného nepřátelství.²⁹

Zejména ženy se snaží udržet rodinu alespoň do určitého věku dětí. Zapomenout na vlastní štěstí a spokojenost rozhodně není nejlepším řešením. Děti poznají, když není jejich matka spokojená a to i když se snaží přetvařovat. Dítě se cítí zmateně a nechápe smutek matky.

Rodiče by měli být k dětem upřímní. Pokud nebudou rodiče k dětem upřímní, tak to děti vycítí a ztratí k nim důvěru.

3.4 Reakce dětí na vzniklou situaci

Mnoho dětí má dvě přání – aby rodiče žili spolu a tvořili všichni šťastnou rodinu, a aby se měli rádi. Jakmile se podívají do tváře skutečnosti, že jejich přání se nikdy nesplní, mohou se s touto skutečností smířit a začít vidět věci v jiném světle. Ale u dětí, jejichž pocity nebyly v kritické době brány v potaz, kterým nikdo nepomohl smířit se s rozchodem rodičů, nebo jim dokonce ani neřekl, co se děje, mohou fantazie o společném životě rodičů přetrvat až do doby jejich dalšího sňatku a trvat až do dospělosti.³⁰

Reakce dítěte na manželskou krizi může být různá. Záleží na věku dítěte, jeho vlastnostech, temperamentu a charakteru. Mladší děti nejsou schopny přesně slovně vyjadřovat své pocity a tedy „komunikují tělem“. Nemohou aktivně ovlivnit situaci, která v nich vyvolává stres, úzkost nebo pocit nebezpečí. Většinou se potom projeví psychosomatické poruchy - noční děsy, pomočování, zhoršení školního prospěchu nebo naopak zvýšená ukázněnost a vzornost, bolesti břicha a hlavy, pocity na zvracení, nechutenství, koktání, pocit viny, neposlouchání, vzdorovitost, lhaní a také útky z domova. Často se stává, že dítě hledá vinu na rozchodu rodičů u sebe.

Děti chtějí vědět, jaké změny se chystají, a chtějí být informovány o věcech a událostech, které se jich týkají. Chtějí, aby se jich dospělí ptali na názor a aby respektovali jejich mínění, zejména pokud se o něčem rozhoduje. Dětem pomůže vědomí, že se mohou zeptat na cokoli, co jim dělá starosti. Je dost špatné, lze-li dítěti

²⁹ MATĚJČEK, Z., *Dítě a rodina v psychologickém poradenství*. Praha: SPN, 1992. ISBN 80-04-25236-2 s. 153-154

³⁰ SMITH, H., *Děti a rozvod*. Přeložila LOUPOVÁ H. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-906-2 s. 26

jeden rodič, ale pokud lžou oba ve víře, že dítě chrání, připraví je tím o všechnu důvěru k dospělým.³¹

Stává se dokonce i to, že si děti přejí, aby se rodiče rozvedli. Bývá to v případech, kdy je vztah rodičů dlouhodobě konfliktní. Děti někdy uzavřou koalici s jedním rodičem proti druhému, jindy jednoho rodiče zatvrzele odmítají, dokonce v případech, kdy partneři spolu nijak zvlášť špatně nevycházejí. Obvykle však děti chtějí žít s oběma rodiči.³²

³¹ SMITH, H., *Děti a rozvod*. Přeložila LOUPOVÁ H. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-906-2 s. 110

³² GJURIČOVÁ, Š., KUBIČKA, J., *Rodinná terapie*, Praha: Grada Publishing, 2009. ISBN 978-80-247-2390-7 s.100

4 Rozvod

Pokud manželé dojdou k poznání, že další společné soužití by bylo pro členy rodiny traumatizující, tak přichází v úvahu rozvod manželství. V lepším případě by neměl být rozvod rozchod dvou nepřátel, ale odloučení dvou partnerů, kteří zodpovědně došli k poznání, že spolu žít již nechtějí.

4.1 Pojem a právní úprava rozvodu

Manželství může zaniknout pouze ze zákonem stanovených důvodů. Těmito důvody je smrt manžela, rozvod a změna pohlaví. Právní úprava rozvodu je obsažena v občanském zákoníku v ustanovení § 755 až § 758.

V ustanovení § 755 občanského zákoníku je uvedeno *“ manželství může být rozvedeno, je-li soužití manželů hluboce, trvale a nenapravitelně rozvráceno a nelze očekávat jeho obnovení “*.³³

To například znamená, že spolu manželé nežijí. Co znamená „nežijí“ je stanoveno v § 758 občanského zákoníku. Ten říká, že *„manželé spolu nežijí, netvoří-li manželské či rodinné společenství, bez ohledu na to, zda mají, popřípadě vedou rodinnou domácnost, s tím, že alespoň jeden z manželů manželské společenství zjevně obnovit nechce“*.³⁴ Z tohoto vyplývá, že manželé spolu mohou stále bydlet, ale již společně ne hospodaří, nekomunikují spolu či spolu intimně nežijí.

Soud musí zjišťovat objektivní existenci rozvratu manželství a zjišťuje jeho příčiny, vyjma případu stanoveného v § 757 občanského zákoníku. Soud manželství nerozvede, pokud nejsou upraveny poměry dětí pro dobu po rozvodu a to zejména jejich hmotné zajištění a způsob výchovy.

Dále jsou v ustanovení § 755 odst. 2 občanského zákoníku (tzv. tvrdostní klauzule) dané podmínky, kdy manželství nemůže být rozvedeno a to v případě, že je v rozporu se zájmem nezletilého dítěte nebo se zájmem manžela, který se na rozvratu manželství převážně nepodílel, a rozvodem by mu vznikla zvlášť závažná újma.

³³ ČESKO, Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník. In *Občanský zákoník I. část – zákon po novelách s komentářem*, Český Těšín: Poradce, 2019. ISBN 9771211243067 s. 158

³⁴ Tamtéž

4.2 Druhy rozvodu

V občanském zákoníku jsou obsaženy dva druhy rozvodů. V ustanovení § 756 nalezneme tzv. rozvod sporný a v § 757 tzv. rozvod nesporný. Z hlediska vlivu rozvodu na psychiku nejenom manželů, ale i dětí, je samozřejmě rozvod nesporný přijatelnější varianta. Tento druh rozvodu je důstojný a rychlejší, což vede k nižší psychické zátěži pro zúčastněné. Soud má povinnost ještě před zahájením řízení pokusit se o smír účastníků. To znamená, že soudce vyzve oba manžele, aby zvážili, zda rozvod je jediným možným východiskem ze současné krize jejich manželství. Pokud snahu o obnovení vztahu alespoň jeden z manželů odmítne, tak soud zahájí řízení o rozvodu.

4.2.1 Nesporný rozvod

Tento druh rozvodu vychází z dohody obou manželů. Jak jsem již zmínila, je to rozvod nejrychlejší a méně bolestivý. Pokud manželé splní všechny zákonem stanovené podmínky a doloží požadované dokumenty, tak soud vyjde ze stanoviska manželů a manželství rozvede, aniž by zjišťoval příčiny rozvratu.

Manželství bude rozvedeno za těchto podmínek:

- manželství trvalo nejméně jeden rok
- manželé spolu nejméně šest měsíců nežijí
- k návrhu se připojil i druhý manžel
- manželé, kteří jsou rodiči nezletilého dítěte, se dohodli na úpravě poměrů tohoto dítěte po dobu po rozvodu a soud jejich dohodu schválil
- manželé se dohodli na úpravě majetkových poměrů, svého bydlení, a popřípadě výživného po dobu po rozvodu

Podmínka délky trvání manželství je zde hlavně z důvodu, aby se předcházelo neuváženým rozvodům. U druhé podmínky bych opět chtěla zmínit, že i když spolu manželé dále bydlí, tak to ještě nemusí znamenat, že spolu žijí. K třetí podmínce je důležité uvést, že souhlas k návrhu na rozvod manželství může druhý manžel připojit i v průběhu rozvodového řízení.

Splněním výše uvedených podmínek sice mají manželé nárok na rozvod, ale zároveň musí ještě soudu předložit písemné smlouvy s úředně ověřenými podpisy, které upravují vzájemné majetkové vztahy a také práva a povinnosti společného

bydlení. Pokud požaduje jeden z manželů po rozvodu výživné, je třeba připojit i smlouvu, kterou se druhý manžel zavazuje k vyživovací povinnosti. Zatímco v případě dohody o vypořádání společného jmění manželů a práv společného bydlení po rozvodu manželství stačí, aby byla oběma manželi podepsána s úředně ověřenými podpisy, tak dohodu manželů ohledně úpravy poměrů k nezletilým dětem po rozvodu manželství musí schválit soud.

4.2.2 Sporný rozvod

Pokud však manželé nejsou schopni se dohodnout, tak přichází na řadu rozvod sporný. Někdy s rozvodem i oba manželé souhlasí, ale nejsou schopni se dohodnout na rozdělení majetku nebo na otázce péče o dítě. Rozvodové řízení tak představuje většinou zdlouhavý soudní proces a soud zjišťuje příčiny rozvratu a dále zda je manželství skutečně hluboce a trvale rozvráceno.

Nejprve je nutné rozhodnout o úpravě poměrů k nezletilým dětem. Pokud manželé nejsou schopni se na této otázce dohodnout, následuje spor o svěřeni nezletilých dětí do péče a také řízení o určení výše vyživovací povinnosti. Soud v opatrovnickém řízení řeší, kdo bude dítě vychovávat, jakou výší výživného budou rodiče na dítě přispívat, případně jak bude stanoven styk dítěte s rodičem, kterému nebude dítě svěřeno do výchovy. Tato část rozvodového řízení bývá nejdelsí, protože ukvapené nebo neuvážené rozhodnutí soudu by mohlo zanechat katastrofální následky zejména na psychice dítěte.

Samotné rozvodové řízení nebývá zpravidla tak rozsáhlé jako řízení o úpravě poměrů k nezletilým dětem, ale oproti řízení nespornému je v něm nutné zjišťovat příčiny rozvratu manželství. Manžel domáhající se rozvodu, musí u soudu prokazovat existenci tzv. kvalifikovaného rozvratu manželství – hluboký nesoulad, který je trvalý a neodstranitelný. Toto může být pro oba manžele značně nepříjemné a to zejména pokud se jedná o nevěru nebo jiné intimní záležitosti.

„Jakmile je manželství rozvedeno, může, ale také nemusí následovat řízení o vypořádání společného jmění manželů, které zaniká ke dni právní moci rozsudku o rozvodu. Návrh na vypořádání společného jmění manželů může podat kterýkoliv z manželů, přičemž se na něm manželé mohou i mimosoudně dohodnout. Nevypořádá-li se však společné jmění manželů do tří let od právní moci rozsudku

o rozvodu, dojde k vypořádání společného jmění manželů na základě zákonné domněnky dle ustanovení § 741 občanského zákoníku.“³⁵

4.2.3 Ztížený rozvod

Jak již bylo řečeno výše, tak pokud jeden z manželů s rozvodem nesouhlasí, existuje zde možnost, že soud manželství nerozvede a vede manžele k tomu, aby se manželství pokusili obnovit (tvrdoštní klauzule), i když je prokázán rozvrat manželství. Je tomu tak v případě, kdy by tomu z manželů, který s rozvodem nesouhlasí, byla rozvodem způsobena zvlášt' závažná újma a současně jsou zde takové mimořádné okolnosti, které svědčí ve prospěch zachování manželství (např. manželé se starají o postižené dítě, invalidní manžel, vážná nemoc apod.) Soud však manželství rozvede i za těchto okolností, pokud spolu manželé nežijí déle než 3 roky. Existuje i další podmínka, kdy manžel, který se rozvodu brání, nesmí být ten, který převážně zapříčinil rozvrat vztahu. Také v tomto případě je nutné prokazovat příčiny rozvratu manželství.

4.3 Rozvodovost v ČR

„Na základě dat Ministerstva spravedlnosti ČR bylo v roce 2018 rozvedeno 24,3 tisíce manželství, o 1,4 tisíce méně než v předchozím roce a nejméně od roku 2000. Mezi ročně nižší byla také úroveň rozvodovosti, kdy při setrvání měř rozvodovosti z roku 2018 by rozvodem skončilo 44,8 % manželství v průměru po 13,4 roku trvání. Rozvody rodin s nezletilými dětmi tvořily 58,4 % z celkového počtu rozvodů. V úhrnu si rozvodem rodičů v roce 2018 prošlo 22,3 tisíce nezletilých dětí, o 1,5 tisíce méně než v roce 2017. Rozvodové řízení ukončené roku 2018 bylo ze 48,0 % iniciováno oběma manželi. Společný návrh na rozvod manželství je možno podávat¹⁴ od 1. 1. 2014, statisticky jsou společné návrhy zachyceny ale až od roku 2015. Na návrh ženy bylo v roce 2018 rozvedeno 8 121 manželství (33,4 %), na návrh muže 4 517 (18,6 %). Výrazněji poklesl počet rozvodů manželství s nezletilými dětmi. Podle údajů Ministerstva spravedlnosti bylo v roce 2018 rozvedeno 14 193 manželství s nezletilými dětmi (o 1,0 tisíce méně než v roce 2017) a 10 120 manželství

³⁵*epravo.cz* - Sporný versus nesporný rozvod manželství [online] 2016 [cit. 2020-01-05]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/sporny-versus-nesporny-rozvod-manzelstvi-102613.html>

bez nezletilých dětí (meziročně o 0,4 tisíce méně). Rozvodem rodičů si prošlo celkem 22 294 nezletilých dětí, o 1,5 tisíce méně než v předchozím roce.“³⁶

Tabulka č. 1: Rozvody podle návrhu a pořadí, 2008 - 2018³⁷

	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Rozvody celkem	31 300	27 895	28 764	28 083	24 998	25 755	24 313
v tom na návrh: muže	10 952	9 850	9 710	6 303	5 277	5 115	4 517
ženy	20 348	18 045	17 054	11 604	9 581	9 388	8 121
společný návrh	x	x	x	8 178	10 138	11 272	11 675
Pořadí rozvodu muže: 1.	25 260	22 317	21 391	21 047	20 088	20 787	19 677
2.	5 289	4 908	4 792	4 439	4 345	4 388	4 094
3.+	751	670	581	597	583	580	542
Pořadí rozvodu ženy: 1.	25 388	22 565	21 582	21 190	20 194	20 957	19 774
2.	5 269	4 782	4 602	4 378	4 263	4 236	4 053
3.+	643	548	580	515	539	562	486
Opakované rozvody (%) - muži	19,3	20,0	20,1	19,3	19,7	19,3	19,1
- ženy	18,9	19,1	19,4	18,8	19,2	18,6	18,7

Tabulka č. 2: Rozvody podle počtu nezletilých dětí, 2008 - 2018³⁸

	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Rozvody bez nezletilých dětí	13 104	11 974	11 557	11 090	10 270	10 559	10 120
Rozvody s nezletilými dětmi	18 196	15 921	15 207	14 993	14 728	15 196	14 193
v tom s 1 dítětem	10 358	8 591	8 265	7 830	7 523	7 680	7 114
s 2 dětmi	6 989	6 436	6 133	6 310	6 415	6 635	6 211
s 3 a více dětmi	849	894	809	853	788	881	868
Počet nezletilých dětí při rozvodu	27 034	24 335	23 119	23 187	22 855	23 752	22 294
Prům. počet dětí v manželstvích s dětmi	1,49	1,53	1,52	1,55	1,55	1,56	1,57
Prům. počet dětí v manželství při rozvodu	0,86	0,87	0,86	0,89	0,91	0,92	0,92
Rozvody s nezletilými dětmi (%)	58,1	57,1	56,8	57,5	58,9	59,0	58,4
v tom s 1 dítětem (%)	56,9	54,0	54,3	52,2	51,1	50,5	50,1
s 2 dětmi (%)	38,4	40,4	40,3	42,1	43,6	43,7	43,8
s 3 a více dětmi (%)	4,7	5,6	5,3	5,7	5,4	5,8	6,1

4.4 Vliv rozvodu na dítě

Je nutné si uvědomit, že každý rozvod, ať sporný či nesporný, znamená pro děti vždy zmatek, bolest a ztrátu. Děti mohou však i rozvodem získat to, že nepřátelství mezi jeho rodiči se zmírní nebo i vymizí.

Rozvod rodičů je pro dítě velkou psychickou zátěží a záleží na rodičích, jak toto období dítě zvládne a jestli si ponese následky do budoucna. Děti jsou velmi citlivé k neverbálním signálům, vycítí atmosféru mezi lidmi a následně si mohou dle své fantazie domýšlet různé důvody změn chování. „I když dítě nepláče, nedělá scény a psychicky se nehroučí, neznamená to, že rozvodem netrpí.

³⁶ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD Vývoj obyvatelstva České republiky, rozvodovost. [online]. [cit. 2020-01-26]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-obyvatelstva-ceske-republiky-2018>

³⁷ Tamtéž

³⁸ Tamtéž

Těžko může ujít jeho vnímavosti, že lidé, k nimž je vázáno citovým vztahem, se nemají navzájem rádi, že se hádají, ubližují si, urážejí se. Takové poznání vyvolá nejistotu, napětí a úzkost. Proto se některé děti v takové situaci stahují do sebe, uzavírají se do vlastního fantazijního světa a navenek se jeví jako velice hodné.“³⁹

„J. S. Wallerstein shrnul možné reakce dětí na rozvod rodičů podle věkových stádií. Povšimněme si, že rizika začínají vlastně již před narozením plodu. V jednotlivých kategoriích hrozí:

0-2 roky → předčasný porod, nízká porodní hmotnost, problémy s pohlavní identitou, vývojové opoždění

3-5 let → regrese v chování, poruchy v chování, zhoršení spánkového režimu, strach z odloučení od pečující osoby, výrazné změny nálad, strach z opuštění

6-11 let → psychosomatické poruchy, deprese, pocit ztráty, projevy hněvu a agresivity, pocity studu a viny, zhoršení prospěchu

12-18 let → nejistota, pocit osamělosti, deprese, pocit zklamání, pocit viny a selhání, delikvence, drogy, sexuální promiskuita, obavy z budoucnosti.“⁴⁰

Je důležité s přihlédnutím k věku dítěte s nimi o problémech mluvit a hlavně včas. „Soucitné sdělení špatné zprávy dítě nezabaví základního pocitu smutku, ale může zajistit, aby děti neprožívaly dlouhodobou ztrátu sebedůvěry pramenící z pocitu, že na nich nikomu nezáleží.“⁴¹

Pokud se přesto podaří rodičům problémy před dětmi skrývat a následně jim jen tak řeknou, že od zítřka jejich společné soužití končí, tak je to pro dítě obrovský šok. Rodiče by měli dětem sdělit skutečnost, že se budou rozvádět pokud možno společně, po vzájemné dohodě, bez emocí, vzájemného obviňování a s přihlédnutím k věku by měli dítěti sdělit i důvod rozchodu. Důležité je, aby dítě vědělo, že rozvodem neztrácí ani jednoho z rodičů, že má stále milující matku i otce. Rodiče by s dětmi měli mluvit i o svých plánech do budoucna a měli by si vyslechnout i názor dítěte.

Pro všechny zúčastněné, tedy i pro dítě je jednoznačně lepší nesporný rozvod, kdy spolu rodiče komunikují a jsou schopni dohodnout se na všech důležitých otázkách jako je rozdělení majetku, péče o dítě, výživné atd.

V případě sporného rozvodu se trápení dětí prodlužuje. Rodiče se často dohadují i před dětmi. Dítě těžce snáší, když se jejich maminka s tatínkem hádají, uráží a ubližují

³⁹ MATĚJČEK, Z. *Dítě a rodina v psychologickém poradenství*. Praha: SPN, 1992. ISBN 80-04-25236-2 s. 156

⁴⁰ NOVÁK, T., *Rodičovské judo, Dítě během rozvodového řízení* Praha: Grada Publishing spol. s.r.o., 2000. ISBN 80-247-0002-6 s. 65

⁴¹ SMITH, H., *Děti a rozvod*. Přeložila LOUPOVÁ H. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-906-2 s. 29

si. To vše v nich vzbuzuje nejistotu, úzkost a napětí. Následně se mohou dostavit psychosomatické problémy. Těchto problémů může být hned několik a záleží na věku dítěte a jeho vlastnostech a temperamentu.

„Dítě se často stává předmětem manipulace, kdy se ho jeden rodič snaží přetáhnout na svoji stranu a ukázat mu, že ten druhý je špatný a za celou situaci může právě on. Příklon dítěte na stranu jednoho rodičů je sebezáchovným mechanismem dítěte zmítajícího se mezi rodiči ve vzájemném sporu.“⁴²

Pokud soud manželství nerozvede, tak dle mého názoru trápení dítěte nekončí. Pokud jeden z rodičů již v manželství nechtěl setrvat, tak se těžko po odchodu od soudu změní a bude milujícím manželem. Každá byt' sebemenší hádka u dítěte vyvolá znovu obavu, že se rodiče rozvedou a žije v neustálém napětí a strachu.

⁴² KNETLOVÁ, Z. a kol., *Čí je to hra?*, České Budějovice: Krizové centrum pro děti a rodinu v jihočeském kraji, 2017. ISBN 978-80-904854-6-4 s.28

5 Možnosti úpravy péče o nezletilé děti pro dobu po rozvodu

„Zákon o rodině stanoví, že po rozvodu jako před ním, jsou oba rodiče odpovědní za řádnou výchovu dítěte. Znamená to, že ani ten z bývalých manželů, který nemá nyní dítě ve své péči, není z této odpovědnosti vyňat, i když má fakticky k jejímu naplnění minimální předpoklady. Rodičovství nejde zrušit; lze jej potlačit, zapřít, odložit, ale jestliže jsme se jednou rodiči stali, přijali dítě a žili s ním, nemůžeme pouhým aktem rozvodu všechnu minulost odepsat a žít nadále tak, jako by dítě nebylo.“⁴³

5.1 Výchova dítěte po rozvodu

Z ustanovení § 906 z. č. 89/2012 Sb. Občanského zákoníku vyplývá:

„(1) Má-li být rozhodnuto o rozvodu manželství, soud nejprve určí, jak bude každý z rodičů napříště o dítě pečovat, a to s uvážením zájmu dítěte; s tímto zřetelem se od souhlasného stanoviska rodičů soud odchýlí jen tehdy, vyžaduje-li to zájem dítěte. Soud vezme v úvahu nejen vztah dítěte ke každému z rodičů, ale také jeho vztah k sourozencům, popřípadě i k prarodičům.

(2) Soud může rozhodnout i tak, že schválí dohodu rodičů, ledaže je zřejmé, že dohodnutý způsob výkonu rodičovské odpovědnosti není v souladu se zájmem dítěte.“⁴⁴

V případě nesporného rozvodu musí tedy rodiče předložit dohodu o úpravě poměrů k nezletilým dětem pro dobu po rozvodu, kterou soud musí schválit (Příloha č. I). Dohoda obsahuje především společné rozhodnutí, komu bude dítě svěřeno do výchovy, popřípadě zda bude probíhat střídavá výchova. Dále musí obsahovat rozhodnutí, jakou částkou bude druhý z rodičů přispívat na výživu dítěte. Někdy k takové dohodě může napomoci pracovník OSPOD nebo mohou rozvádějící se manželé využít služby manželské poradny, kde jim je k dispozici psycholog, sociální pracovník, ale i psychiatr nebo právník. Výhodou dohody schválené soudem je bezesporu její vykonatelnost a to zejména v otázce výživného, kdy je možné domáhat se výkonu rozhodnutí soudní cestou. Součástí dohody nemusí být úprava styku

⁴³ MATĚJČEK, Z. *Dítě a rodina v psychologickém poradenství*. Praha: SPN, 1992. ISBN 80-04-25236-2 s. 158

⁴⁴ ČESKO, Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník. In *Občanský zákoník I. část – zákon po novelách s komentářem*, Český Těšín: Poradce, 2019. ISBN 9771211243067 s. 176

mezi dítětem a druhým rodičem. Vymezení styku rodičů s dítětem může být upraveno mimosoudní dohodou. Výhodou je možnost kdykoliv dohodu doplnit, změnit, rozšířit a tím přizpůsobit potřebám dítěte. Závazky z mimosoudní dohody však nelze vymáhat cestou výkonu rozhodnutí. Stává se, že jeden z rodičů tuto dohodu neplní. V tomto případě se může druhý rodič obrátit na soud a ten styk rodičů s dítětem upraví.

V případě sporného rozvodu, kdy se rodiče nemohou dohodnout a to zejména v otázkách týkajících se dítěte je situace složitější. V ustanovení § 907 zákona č. 89/2012 Občanského zákoníku je uvedeno:

„(1) Soud může svěřit dítě do péče jednoho z rodičů, nebo do střídavé péče nebo do společné péče; soud může dítě svěřit i do péče jiné osoby než rodiče, je-li to potřebné v zájmu dítěte. Má-li být dítě svěřeno do společné péče, je třeba, aby s tím rodiče souhlasili.“⁴⁵

S dítětem bývá často manipulováno a jsou mu podsouvány názory od obou zneprátelených rodičů. V důsledku toho je dítě pod velkým tlakem. Někdy si dítě účelově volí toho z rodičů, který jim dává více dárků nebo je mírnější ve výchově. Stává se také, že dítě jednoho z rodičů odmítá, protože má v paměti takové zážitky, jako je domácí násilí. V takových případech soud ustanoví znalce z oboru dětské psychologie nebo psychiatrie, aby zhodnotil vztah dítěte ke každému z rodičů. Tento posudek bývá většinou podrobnější a kvalitnější než stanovisko opatrovníka. Pokud chce matka i otec získat dítě do výchovy, tak rozhodne soud po pečlivém a často zdlouhavém zvážení. Rozhodujícím, zákonným kritériem je zde zájem dítěte.

Zákonnými hledisky, upřesňujícími, co se při zkoumání zájmu dítěte bere do úvahy, jsou především:

- osobnost dítěte, jeho vlohy, schopnosti a vývojové možnosti se zřetelem na životní poměry rodičů,
- právo dítěte na péči obou rodičů a schopnosti otce či matky dohodnout se na výchově (i pravidelném styku) s druhým rodičem,
- citová orientace a zázemí dítěte,
- výchovné schopnosti a odpovědnost každého z rodičů,
- stabilita budoucího výchovného prostředí, možnosti hmotného zabezpečení včetně bytových poměrů,
- citová vazba dítěte na prarodiče, sourozence a další příbuzné,

⁴⁵ ČESKO, Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník. In *Občanský zákoník I. část – zákon po novelách s komentářem*, Český Těšín: Poradce, 2019. ISBN 9771211243067 s. 176-177

- kdo dosud kromě běžné péče o dítě dbal o výchovu dítěte po stránce citové, rozumové a mravní.⁴⁶

Pokud jeden z rodičů, popřípadě oba nesouhlasí s rozhodnutím soudu, tak se mohou v zákonné lhůtě patnácti dnů odvolat a dojde k odvolacímu řízení. Dále může rodič, který je nespokojený s rozhodnutím soudu, každých šest měsíců znovu zažádat o změnu opatrovnictví. Podnět k novému řízení může dát i orgán sociálně-právní ochrany dětí.

5.1.1 Výhradní péče

Výhradní péče znamená svěření dítěte do péče jen jednoho z rodičů. Většinou jsou dnes děti svěřovány do péče matek, zbytek pak do péče otců nebo jiných příbuzných. „Otec může dostat dítě do své péče prakticky jen tehdy, když se prokáže, že matka je k výchově a péči o dítě mimořádně neschopná, zatímco on, otec, je naopak mimořádně schopný a má k tomu i vnější dobré podmínky. Avšak přece jen se v poslední době častěji ozývají hlasy, že takhle by tomu být nemělo. Otcové si dobývají většího uznání ve funkci vychovatelů a pečovatелů a postoj soudu už také nebývá tak jednoznačný přímočarý“⁴⁷

I zde však zákon nezapomíná na druhého rodiče a v ustanovení § 888 zákona č. 89/2012 Sb. Občanského zákoníku je uvedeno:

„Dítě, které je v péči jen jednoho rodiče, má právo stýkat se s druhým rodičem v rozsahu, který je v zájmu dítěte, stejně jako tento rodič má právo stýkat se s dítětem, ledaže soud takový styk omezí nebo zakáže; soud může také určit podmínky styku, zejména místo, kde k němu má dojít, jakož i určit osoby, které se smějí, popřípadě nesmějí styku účastnit. Rodič, který má dítě v péči, je povinen dítě na styk s druhým rodičem řádně připravit, styk dítěte s druhým rodičem řádně umožnit a při výkonu práva osobního styku s dítětem v potřebném rozsahu s druhým rodičem spolupracovat.“⁴⁸

Rodič, který nemá dítě ve své péči, má však i nadále právo požadovat po druhém rodiči výchovnou součinnost a má právo na informace týkající se zdravotního stavu

⁴⁶ ŠMOLKA, P., MACH, J., *Manželská a rodinná trápení z pohledu právníka a psychologa*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-448-9 s. 137.

⁴⁷ MATĚJČEK, Z. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál, 1994. ISBN 80-85282-83-6 s. 50

⁴⁸ ČESKO, Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník. In *Občanský zákoník I. část – zákon po novelách s komentářem*, Český Těšín: Poradce, 2019. ISBN 9771211243067 s. 174

dítěte, na informace o školním prospěchu dítěte i chování mimo školu, má právo sledovat jeho řádnou výchovu, spolurozhodovat o důležitých věcech v životě dítěte apod.

Rodiči, který nerespektuje práva dítěte nebo druhého rodiče může OSPOD domluvit a poučit ho o právní úpravě a následcích jeho chování. OSPOD však nemá žádnou nařizovací pravomoc a není v jeho moci zajistit vymahatelnost práv jednoho z rodičů.

„Pokud některý z rodičů brání ve styku s dítětem anebo jinak porušuje rozhodnutí soudu, soud před nařízením výkonu rozhodnutí písemně nebo ústně do protokolu vyzve toho, kdo se odmítá podrobit soudnímu rozhodnutí nebo neplní soudem schválenou dohodu o výchově nezletilých dětí a o úpravě styku s nimi anebo rozhodnutí o navrácení dítěte, aby se soudnímu rozhodnutí podrobil nebo aby soudem schválenou dohodu plnil. V této výzvě také upozorní na následky neplnění povinností stanovených v rozhodnutí nebo dohodě. Zůstane-li výzva soudu bezvýsledná, nařídí soud výkon rozhodnutí, kterým tomu, kdo neplnil dobrovolně soudní rozhodnutí anebo soudem schválenou dohodu o výchově nezletilých dětí, popř. o úpravě styku s nimi anebo rozhodnutí o navrácení dítěte, a dotyčným uloží pokutu. Výkon rozhodnutí uložením pokuty lze nařídít opětovně, přičemž jednotlivé pokuty nesmí přesahovat 50 000,-Kč; pokuty připadají státu.“⁴⁹

Pokud po marné výzvě soudu k dodržování určeného styku a po uložení pokuty nedojde k nápravě, tak se dotyčný rodič vystaví možnosti trestního stíhání pro trestný čin maření úředního rozhodnutí dle ustanovení § 337 odst. 4 z. č. 40/2009 Sb. Trestního zákoníku:

„Kdo poté, co proti němu byla bezvýsledně použita opatření v občanském soudním řízení směřující k výkonu rozhodnutí soudu nebo soudem schválené dohody o výchově nezletilých dětí, včetně úpravy styku s dítětem, maří výkon takového rozhodnutí nebo dohody, nebo kdo se dopustí závažného jednání, aby zmařil výkon rozhodnutí jiného orgánu veřejné moci týkajícího se výchovy nezletilých dětí, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok.“⁵⁰

Pokud rodič, který má soudem uloženou vyživovací povinnost tuto povinnost neplní, může oprávněný rodič podat soudu návrh na výkon rozhodnutí srážkami

⁴⁹ CHODĚRA, O., *Partnerství, manželství a paragrafy*. Praha: Grada Publishing, 2002. ISBN 978-80-247-0217-7 s. 102-103

⁵⁰ ČESKO, Zákon č.40/2009 Sb., Trestní zákoník. In *ÚZ 1143 Trestní předpisy*, Ostrava-Hrabůvka: Sagit, a.s., 2016. ISBN: 978-80-7488-174-9 s. 88

ze mzdy či z jiného příjmu. Dále je možné učinit trestní oznámení pro trestný čin zanedbání povinné výživy podle § 196 zákona č. 40/2009 Sb. trestního zákoníku.

5.1.2 Střídavá péče

Střídavá péče spočívá v tom, že dítě tráví určitou dobu u jednoho z rodičů a určitou dobu u druhého. Časový úsek, kdy je dítě u jednoho rodiče a následně u druhého je různý. V některých případech si rodiče předávají děti po týdnu a někdy i po měsíci. To ovšem znamená, že by rodiče měli bydlet nadále blízko sebe, aby dítě mohlo navštěvovat stejnou školu, chodit do zájmových kroužků a být v kolektivu svých kamarádů. V poslední době se tato varianta úpravy péče o dítě vyskytuje stále častěji a to v případech, kdy jsou oba rodiče způsobilí dítě vychovávat, je-li to v zájmu dítěte a budou-li lépe zajištěny jeho potřeby.

5.1.3 Společná péče

Tento druh péče se využívá zejména v případech, kdy je dítě téměř dospělé a bydlí nebo studuje mimo bydliště rodičů. Dále společná péče přichází v úvahu v případě, že spolu rodiče nadále bydlí a zejména společně pečují o dítě.

5.2 Vliv stanoveného druhu péče na psychiku dítěte

„Česká republika ratifikovala na počátku devadesátých let Úmluvu o právech dítěte. Podle této úmluvy je nutné zabezpečit dítěti, které je schopno formulovat své vlastní názory, aby tyto názory mohlo svobodně vyjadřovat ve všech záležitostech, které se ho týkají, přičemž se názorům dítěte musí věnovat patřičná pozornost odpovídající jeho věku a úrovni. Za tímto účelem se dítěti zejména poskytuje možnost, aby bylo slyšeno v každém soudním nebo správním řízení, které se ho dotýká, a to buď přímo, nebo prostřednictvím zástupce, anebo příslušného orgánu. Je tedy jistě správné a rozumné, aby dítě bylo zapojeno do jednání rodičů, která se týkají jeho budoucí výchovy, nejde-li o dítě natolik malé, že by nebylo schopno smysl takového jednání chápat.“⁵¹

⁵¹ SMITH, H., *Děti a rozvod*. Přeložila LOUPOVÁ H. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-906-2 s. 167

Podle občanského zákoníku se má za to, že dítě starší dvanácti let, je schopno informaci přijmout, vytvořit si vlastní názor a tento sdělit. Dítě by tedy mělo mít možnost vyslovit se, komu by se i přálo být svěřeno do péče a jak často by se chtěli s druhým rodičem stýkat. O tom, zda bude dítě slyšeno před soudem, rozhoduje individuálně soudce. Děti starší patnácti let jsou zpravidla vyslechnuti před soudem vždy a u mladších dětí se soudce rozhodne, zdali mu postačí zpráva opatrovníka nebo si dítě vyslechne sám a to třeba i mimo jednacích sítí.

Dítě žilo určitou dobu s oběma rodiči. Pro dítě z rodiny, kde mu oba rodiče stejným dílem vyjadřovali lásku, je rozvod daleko těžší. Takové dítě je zvyklé na to, že se o něj stará otec i matka. Dítě by mělo cítit, že rozvodem nepřichází ani o jednoho z rodičů. V případě, kdy má jeden z rodičů dítě svěřené do výhradní péče je nutné si uvědomit, že ke správnému psychickému vývoji dítěte je potřeba mužského i ženského vzoru.

Pokud rozvod provázela vzájemná nevraživost, tak je nejvyšší čas s ní skončit. Stává se, že rodič, který má dítě svěřené do své péče pokračuje v bitvě i po rozvodu. „Vytvoří si představu, že má vlastně veškerou výchovnou moc ve svých rukou a že může dítětem manipulovat. Při velké dětské sugestibilitě, jež trvá až do prvních školních let, je skutečně relativně snadné navodit v dítěti odpor vůči otci či strach před ním, zkreslit vzpomínky na babičku a dědečka, upravit očekávání dítěte při návštěvách, vzbudit podezření proti otcově nové partnerce či matčinu novému partnerovi.“⁵² Takové vítězství je však pouze dočasné. Už okolo jedenáctého roku dítě dokáže objektivně hodnotit dění v rodině a objeví rozpor mezi tím, co mu bylo vštěpováno a skutečností. „Vědomí společenské hodnoty i vlastní zdravé sebevědomí dítěte posiluje, jestliže může své rodiče i po rozvodu nadále pokládat za dobré a úctyhodné lidi. Naopak jeho vědomí identity narušuje, když při každé příležitosti musí vyslechnout, že jeho otec byl takový či onaký (prolhaný, darebák, sobec, násilník, alkoholik atd.) nebo že matka byla a je taková či onaká (hysterická, prolhaná, sobecká, falešná atd.)“⁵³ Druhý rodič, ve snaze udržet si přízeň dítěte, může také přejít k uplácení drahými dárky nebo mírnější výchovou, aby se opět zalíbil. Dárky se však brzy okoukají a stanou se samozřejmostí. Lásku, vážnost a důvěru si však koupit nemůžeme.

⁵² MATĚJČEK, Z., *Dítě a rodina v psychologickém poradenství*. Praha: SPN, 1992. ISBN 80-04-25236-2 s. 160

⁵³ MATĚJČEK, Z., *Dítě a rodina v psychologickém poradenství*. Praha: SPN, 1992. ISBN 80-04-25236-2 s. 161

Samozřejmě jsou i rodiny, kdy styk s druhým rodičem funguje i bez problémů. Rodiče si vycházejí vstříc, dokážou se dohodnout a chovají k sobě vzájemnou úctu. Dítě zjišťuje, že rozvodem opravdu neztratilo ani jednoho rodiče a má v nich i nadále podporu.

K výhodám střídavé péče bezesporu patří to, že mezi dítětem a rodiči dochází k udržení plnohodnotného vztahu. Oba rodiče se stejnou měrou mohou podílet na výchově dítěte. Nevýhodou však je, že dítě nemá stabilní rodinnou domácnost a v podstatě se neustále stěhuje tam a zpět. Rodiče jsou tedy nuceni vybavit dva dětské pokoje a téměř vše pořizovat dvakrát. Existují však i případy, že se v jedné domácnosti naopak střídají rodiče. Rodiče by se i v tomto případě měli snažit o domluvu, reflektovat na aktuální potřeby dítěte a ne jenom dodržovat střídavou péči ve striktně domluvených časových úsecích. Dítě není věc, kterou si jen tak předáme. Dítě je živý tvor, který má své city, přání a potřeby, které se mění. Samozřejmě nejde o to, aby mělo dítě možnost kdykoliv sbalit tašku a odejít k druhému rodiči podle jeho aktuální nálady nebo proto, že zrovna bylo rodičem potrestáno.

Společná péče znamená pro dítě udržení si obou rodičů ve své blízkosti. Může se na oba kdykoli obrátit a oba jsou mu k dispozici. Toto však přichází v úvahu jen v případech, kdy jsou oba rodiče schopni se vzájemně domluvit na podstatných věcech. V případě, že tomu tak není, je dítě neustále vystavováno napětí a stresu.

Ke kolizím dochází také v případě, že si po rozvodu manželství některý z rodičů najde úspěšně nového partnera. Mnoho lidí v naději, že se zbaví bolesti z rozchodu a pocitu samoty, se po rozchodu snaží co nejrychleji seznámit s někým novým nebo také utvořit novou rodinu s partnerem, kvůli kterému se v podstatě rozvádějí. Dítěti je však nutné po rozvodu jeho rodičů dopřát dostatek času, aby si na tuto skutečnost mohly zvyknout. Opět pokládám za důležité s dětmi o novém vztahu mluvit a vyslechnout si jejich názor. Měly by od rodiče slyšet, že na jejich citech k nim se nic nemění a stále jsou pro ně těmi nejdůležitějšími lidmi na světě. Stejně tak by mělo zaznít, že děti už otce nebo matku mají a nový partner na tom nic nemění.

6 Praktická část

V teoretické části jsem se zabývala třemi základními tématy – rodinou, rozvodem a úpravou péče o dítě pro dobu po rozvodu. V praktické části prezentuji výsledky svého dotazníkového šetření na téma rozvod.

6.1 Cíl výzkumu

Cílem výzkumné části bylo zjistit míru rozvodovosti, důvody rozvodu u rodičů respondentů a pocity studentů při rozvodu a jeho následný dopad. Dále jsem chtěla zjistit, jak výrazně se liší odpovědi respondentů z učiliště od respondentů ze střední školy.

6.2 Stanovení hypotéz

Před sestavením dotazníku, jsem si stanovila následující hypotézy:

Hypotéza 1 – Počet dětí z rozvedených manželství je vysoký.

Hypotéza 2 – S dětmi se málo o rozvodu komunikuje.

Hypotéza 3 – Rozvod zanechává na dětech negativní dopad.

Na základě získaných informací jsem potvrdila nebo vyvrátila předem stanovené hypotézy.

6.3 Metodika výzkumu

Pro zjištění cíle jsem zvolila metodu kvantitativního výzkumu a to dotazník (Příloha č. II.), který je jedním z nejběžnějších nástrojů pro sběr dat. Je složen z šestnácti otázek, jejichž cílem je získat data od respondentů. Výhodou dotazníku je, že se jednoduše zpracovává a vyhodnocuje. Nevýhodou dotazníku může být obtížné získávání respondentů a snadnější možnost výskytu nepravdivých informací. Dotazník by měl upoutat pozornost respondenta, být srozumitelný, přehledný a jednoduchý pro vyplňování. Vyplňování by nemělo trvat více než 20 minut. Otázky by měly být výstižné ve formě jednoduchých vět (krátkých a stručných), neměly by

se používat sugestivní otázky (formulací napovídající odpověď). Otázky v dotazníku se dělí na uzavřené, otevřené a polouzavřené.

6.4 Provedení výzkumu

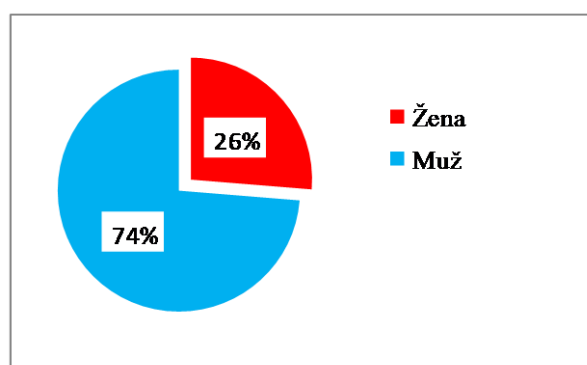
Pro svou práci jsem zvolila metodu vlastního, nestandardizovaného, anonymního dotazníku. Respondenti byli žáci odborného učiliště a střední školy. Se zprostředkováním dotazníku mi pomohli ředitelé a učitelé škol. Dotazníky jsem chtěla také rozdat žákům gymnázia. Jeho ředitel, ale snahu o můj výzkum v této oblasti nepovolil. Jako důvod uvedl, že ve škole často řeší problémy žáků, souvisejících s rozvodem jejich rodičů a nechce své žáky vystavit další možnému rozrušení. Výzkum jsem prováděla od září 2018 do ledna 2019 v SOU Neratovice a v ISŠT Mělník. Dotazníky jsem rozdala 200 žákům. Během této doby mi bylo vráceno 175 dotazníků. Odpovědi z dotazníků jsem nejdříve zaznamenávala do připravené tabulky. Počty odpovědí jsem vyjádřila v grafech s popisem v procentech. Nejprve jsem zpracovala zvlášť dotazníky z učiliště a střední školy, porovнала je a následně výsledky dotazníku sloučila. V případě, že se odpovědi žáků SOU a žáků SŠ u některých otázek výrazně lišily, tak jsem toto uvedla do popisu k celkovému hodnocení.

6.5 Výsledky a vyhodnocení výzkumu

1. Uveďte pohlaví:

Tabulka a graf č. 1⁵⁴

Žena	46
Muž	129

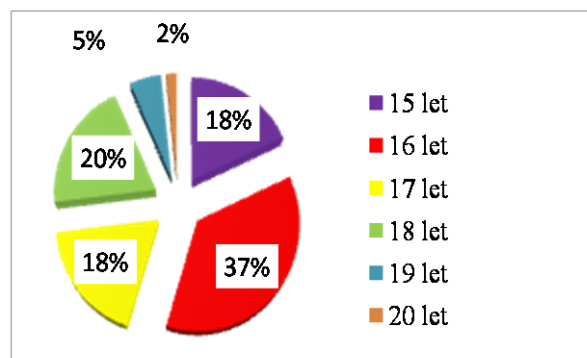
Z tabulky vyplývá, že z dotazovaných 175 respondentů je větší počet mužů než žen.

⁵⁴ Zdroj: vlastní zpracování

2. Uveďte svůj věk:

Tabulka a graf č. 2⁵⁵

15 let	32
16 let	64
17 let	32
18 let	35
19 let	9
20 let	3

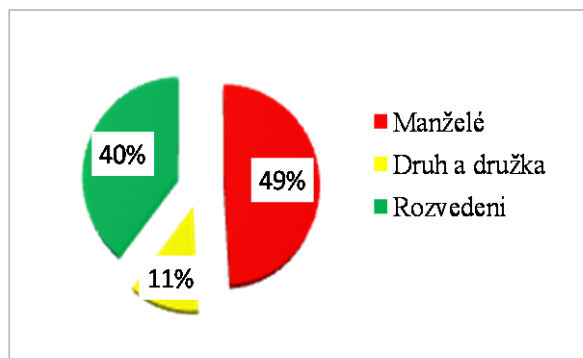

Největší podíl respondentů (37 %) je ve věku 16 let. Nejmenší počet respondentů (2 %) je ve věku 20 let.

3. Vaši rodiče jsou:

Tabulka a graf č. 3⁵⁶

Manželé	86
Druh a družka	20
Rozvedeni	69

Z celkového počtu 175 dotazovaných žije 60% žáků ve společné domácnosti s matkou i otcem (v manželství nebo v partnerském vztahu) a 40 % žáků je z rozvedených rodin. Při vzájemném porovnávání hodnocení dotazníku ze SOU a ze SŠ jsem zjistila, že v dotaznících ze SOU uvedlo rozvedené rodiče 43% dotázaných a v dotazníku ze SŠ 35 % dotázaných.

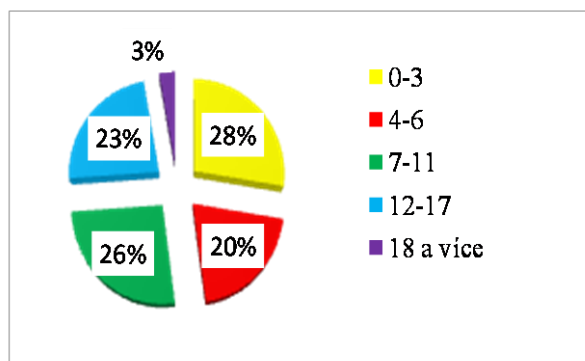
⁵⁵ Zdroj: vlastní zpracování

⁵⁶ Zdroj: vlastní zpracování

4. Kolik let Vám bylo, když se rodiče rozvedli?

Tabulka a graf č. 4⁵⁷

0-3	19
4-6	14
7-11	18
12-17	16
18 a více	2

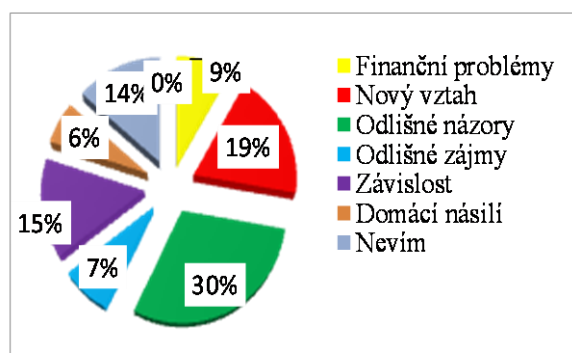
Z celkového hodnocení dotazníku vyplynulo, že nejvíce rozvodů (28 %) bylo ve věku 0-3 let dítěte a nejméně (3 %) ve věku dětí 18 a více. Rozdíly mezi ostatními věkovými skupinami však nejsou výrazné. U žáků SOU se nejvíce rodičů rozvádělo ve věku dětí 0-3 roky a to 32 % a naopak u žáků SŠ se rodiče nejvíce rozváděli ve věku dětí 12-17 let a to 31 %.

⁵⁷ Zdroj: vlastní zpracování

5. Jaká byla podle Vás příčina rozvodu?

Tabulka a graf č. 5⁵⁸

Finanční problémy	8
Nový vztah	18
Odlišné názory	28
Odlišné zájmy	7
Závislost	14
Domácí násilí	6
Nevím	13
Jiná	0

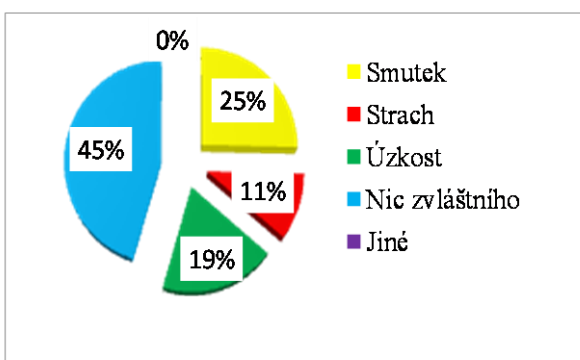
Z grafu vyplývá, že nejvíce rodičů se rozvedlo pro odlišné názory a to 30%. U žáků SŠ toto uvedlo dokonce 33% procent dotázaných. Z důvodu závislosti se rozvedlo celkem 15% rodičů. U žáků SOU je procento rozvodů kvůli závislosti vyšší a to 17%. Žáci nejčastěji uvedli, že jeden z rodičů byl závislý na alkoholu nebo na hracích automatech. Alarmující je i procento domácího násilí, kdy u žáků SOU je opět vyšší. Třináct respondentů uvedlo, že neznají důvod rozvodu rodičů. Z toho 9 respondentů bylo ze SOU.

⁵⁸ Zdroj: vlastní zpracování

6. Jak jste prožíval/a průběh rozvodu?

Tabulka a graf č. 6⁵⁹

Smutek	19
Strach	8
Úzkost	14
Nic zvláštního	34
Jiné	0

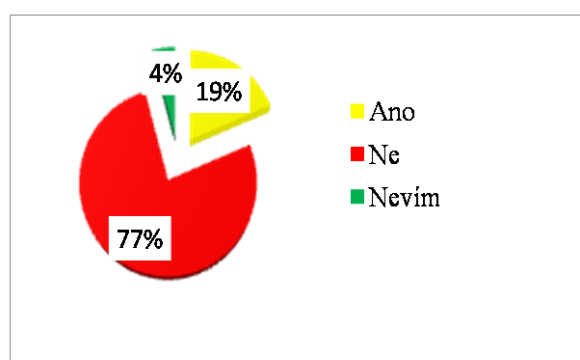

Významná část respondentů (45 %) uvedla, že v průběhu rozvodu neprožívala nic zvláštního a tudíž na nich pravděpodobně rozvod nezanechal žádný negativní dopad. Tomu nasvědčuje i graf z poslední otázky č. 16, který ukazuje, že 47 % respondentů odpovědělo, že na ně rozvod neměl žádný negativní dopad. Smutek, strach a úzkost (celkem 55 %) může dětskou psychiku výrazně ovlivnit a tím i vývoj dítěte. Odpovědi žáků SOU a SŠ se v této otázce téměř nelišily.

7. Chtěl/a jste rozvodu zabránit?

Tabulka a graf č. 7⁶⁰

Ano	13
Ne	53
Nevím	3

K této otázce odpovědělo 77 % dotázaných, že nechtělo rozvodu zabránit. Z tohoto lze předpokládat, že většina dětí chápala důvod a příčiny rozvodu jejich rodičů nebo si uvědomovala, že soužití v nefunkční rodině je horší než žít v neúplné rodině. Ani v této otázce se odpovědi žáků SOU a SŠ nelišily.

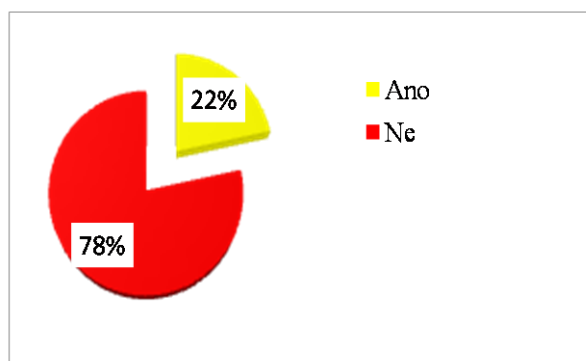
⁵⁹ Zdroj: vlastní zpracování

⁶⁰ Zdroj: vlastní zpracování

8. Byl/a jste negativně ovlivňován/a proti druhému rodiči?

Tabulka a graf č. 8⁶¹

Ano	15
Ne	54

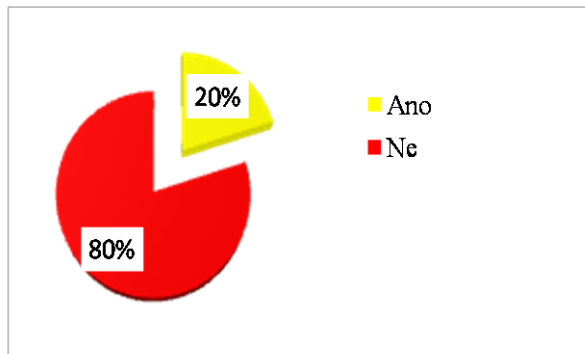

Z tohoto grafu vyplývá, že 78 % dotázaných nebylo rodiči ovlivňováno. Patnáct dotázaných však uvedlo, že ovlivňováno bylo. Z toho 13 bylo ze SOU a pouze 2 dotázaní byli ze SŠ.

9. Obviňoval/a jste někoho z rodičů?

Tabulka a graf č. 9⁶²

Ano	14
Ne	55

Většina respondentů (80 %) uvedla, že z rozvodu nikoho neobviňovala. Ze 14 respondentů, kteří někoho obviňovali, bylo 12 ze SOU. Tito respondenti jako důvod rozvodu uváděli závislost a domácí násilí.

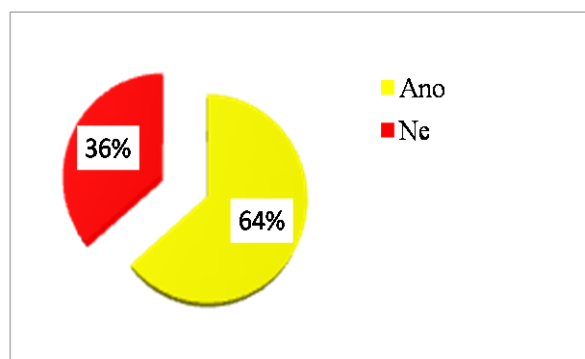
⁶¹ Zdroj: vlastní zpracování

⁶² Zdroj: vlastní zpracování

10. Mluvili s Vámi rodiče o rozvodu?

Tabulka a graf č. 10⁶³

Ano	44
Ne	25

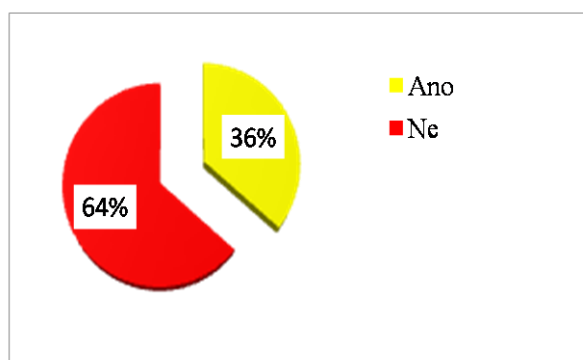

V této otázce uvedlo 64 % žáků, že s nimi rodiče o rozvodu hovořili, což pokládám za důležité. V otázce č. 4 uvedlo 48 % žáků, že se jejich rodiče rozvedli, když jim bylo 0 - 6 let. Zejména tito uváděli, že s nimi rodiče o rozvodu nehovořili.

11. Mluvil/a jste s někým jiným o rozvodu?

Tabulka a graf č. 11⁶⁴

Ano	25
Ne	44

S někým jiným než s rodiči mluvilo o rozvodu 25 dotázaných. Z toho však pouze 4 dodali, že s pracovníkem OSPOD. Zbývající uvedli, že o rozvodu mluvili s kamarády a příbuznými. Žáci SOU preferovali většinou kamarády a naopak studenti SŠ příbuzné.

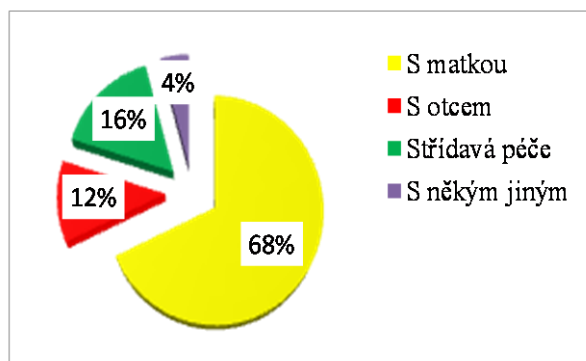
⁶³ Zdroj: vlastní zpracování

⁶⁴ Zdroj: vlastní zpracování

12. S kým po rozvodu žijete nebo jste žil/a?

Tabulka a graf č. 12⁶⁵

S matkou	47
S otcem	8
Střídavá péče	11
S někým jiným	3

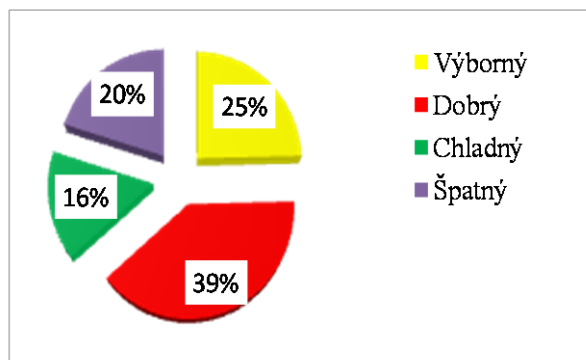

Respondenti souhrnně zpravidla žijí nebo žili v 68 % s matkou, avšak u žáků SŠ je to 52 % a u studentů SOU je to 77 %. U žáků SŠ je vyšší procento soužití s otcem a to 20 % a střídavou péčí uvedlo dokonce 28 %. U žáků SOU je tento počet podstatně nižší a to 7 % a 9 %. S někým jiným žijí nebo žili 3 dotázaní, z nichž dva uvedli prarodiče a jeden žák po rozvodu žil v dětském domově. Tito žáci byli ze SOU.

13. Jaký vztah máte s rodičem, se kterým nežijete nebo jste nežil/a?

Tabulka a graf č. 13⁶⁶

Výborný	17
Dobrý	27
Chladný	11
Špatný	14

Z tohoto grafu vyplývá, že vztah s druhým rodičem uvedlo 64 % dotázaných jako výborný nebo dobrý a 36 % jako chladný nebo špatný. Opět je možné konstatovat větší rozdíly u hodnocení dotazníku ze SOU a SŠ. Žáci SŠ považují vztah s druhým rodičem za výborný nebo dobrý v 77 % a žáci SOU pouze v 56 %.

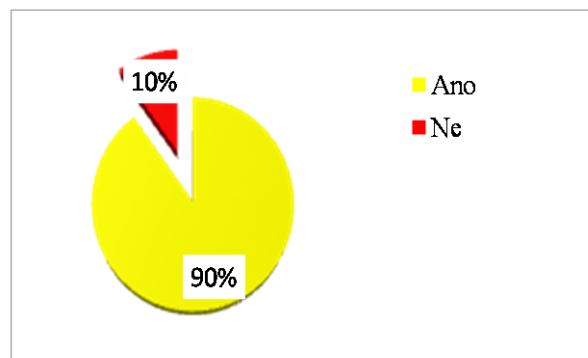
⁶⁵ Zdroj: vlastní zpracování

⁶⁶ Zdroj: vlastní zpracování

14. Našli si rodiče nového partnera?

Tabulka a graf č. 14⁶⁷

Ano	62
Ne	7

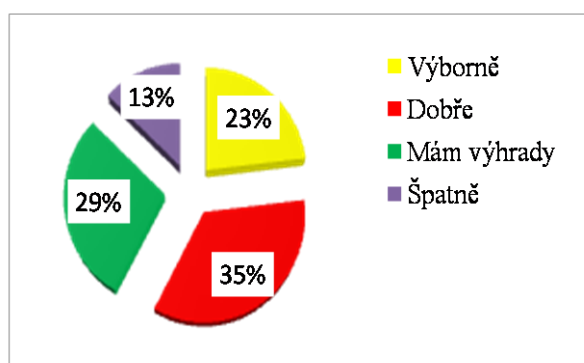

Většina rodičů dotázaných respondentů 90 % si našla nového partnera.

15. Jak s novým partnerem svého rodiče vycházíte?

Tabulka a graf č. 15⁶⁸

Výborně	16
Dobře	24
Mám výhrady	20
Špatně	9

Výborně nebo dobře uvedlo 58 % žáků a 42 % uvedlo, že má výhrady nebo s novým partnerem vychází špatně. U studentů SŠ jsou tyto veličiny 50 % na 50 %. U studentů SOU převládá 63 % výborně a dobře.

⁶⁷ Zdroj: vlastní zpracování

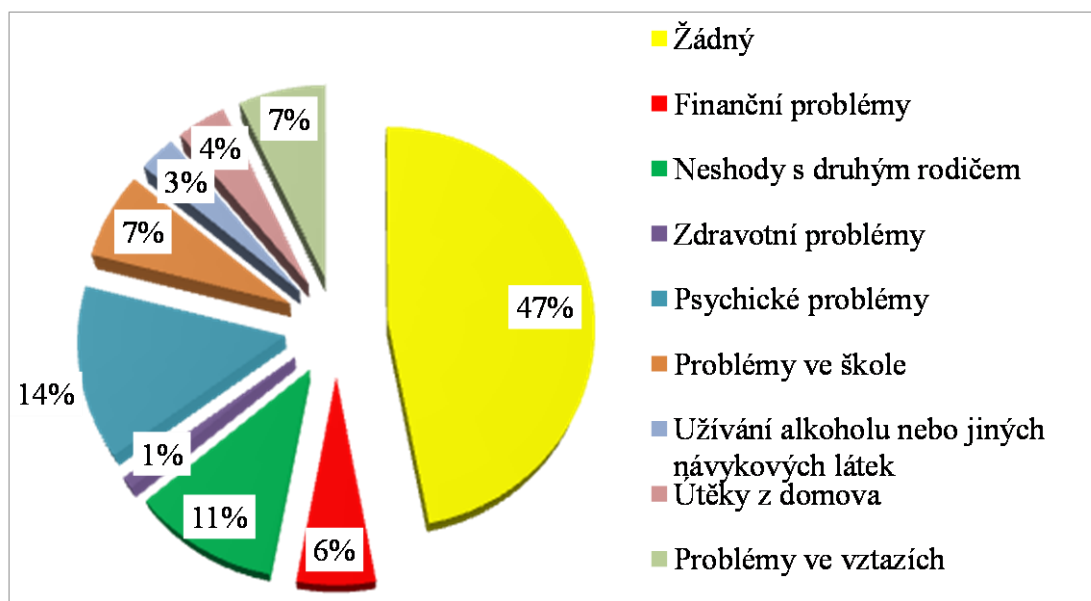
⁶⁸ Zdroj: vlastní zpracování

16. Zanechal rozvod Vašich rodičů na Vás nějaký negativní dopad?

Tabulka a graf č. 16⁶⁹

Žádný	47
Finanční problémy	6
Neshod s druhým rodičem	11
Zdravotní problémy	1
Psychické problémy	14
Problémy ve škole	7
Užívání alkoholu nebo jiných návykových látek	3
Útěky z domova	4
Problémy ve vztazích	7

⁶⁹ Zdroj: vlastní zpracování

Nejvíce dotázaných (47 žáků) odpovědělo, že rozvod rodičů na nich nezanechal žádný dopad. Následky rozvodu zanechal na 22 dotázaných. Z toho nejvíce žáci uváděli psychické problémy (14 %) a neshod s druhým rodičem (11 %). Užívání alkoholu nebo jiných návykových látek a útěk z domova uvedli pouze žáci SOU.

6.6 Vyhodnocení praktické části

V praktické části jsem se zaměřila na vyhotovení dotazníku, předložení respondentům a vyhodnocení dotazníků. Na základě získaných informací jsem potvrdila nebo vyvrátila předem stanovené hypotézy.

Hypotéza 1 – Počet dětí z rozvedených manželství je vysoký.

Hypotéza 2 – S dětmi se málo o rozvodu komunikuje.

Hypotéza 3 – Rozvod zanechává na dětech negativní dopad.

Ze tří mých hypotéz, byly dvě potvrzeny a jedna byla vyvrácena.

Hypotéza 1 se potvrdila. Z celkového počtu 175 dotazovaných žije 60% žáků ve společné domácnosti s matkou i otcem (manželský nebo partnerský vztah)

a 40 % žáků je z rozvedených rodin. Ačkoliv více než polovina žáků žije v úplné rodině, tak 40 % žáků z rozvedených rodin je podle mého názoru poměrně značná část.

Hypotéza 2 byla vyvrácena. Domnívala jsem se, že se s dětmi málo komunikuje, ale 64% žáků uvedlo, že s nimi rodiče o rozvodu hovořili. V otázce č. 4 uvedlo 48 % žáků, že se rodiče rozvedli, když jim bylo 0 - 6 let. Vzhledem k tomu se domnívám, že si rozhovory s rodiči dobře nepamatují nebo nebyli v daném nízkém věku schopni průběh rozvodu a jeho možné příčiny správně vyhodnotit.

Hypotéza 3 byla potvrzena. Jedna třetina žáků z rozvedených manželství uvedla, že na nich rozvod zanechal negativní následky.

Závěr

Hlavním cílem bakalářské práce bylo analyzovat a zhodnotit dopad rozvodu na nezletilé děti. Vedlejším cílem bylo zjistit a vyhodnotit rozvodovost manželství, příčiny rozvodů a pocity dětí v období před rozvodem a v době rozvodu. Stanovení vedlejších cílů mi výrazně dopomohlo ke splnění hlavního cíle.

Není pochyb o tom, že **rodina** tvoří základ naší společnosti a je nejvýznamnějším faktorem pro utváření osobnosti dítěte, kdy oba rodiče mají nezastupitelnou roli pro jeho optimální vývoj. Při psaní kapitoly s názvem „Rodina“ jsem si uvědomila, že při zakládání rodiny si mnozí neuvědomují důležitost naplňování všech jejích funkcí. Dnešní společnost upřednostňuje funkci sociálně-ekonomickou a finanční zajištění rodiny pokládá za prvořadé. Manželé by si měli uvědomit, že žít „ve zlaté kleci“ neznamena být šťastný. Dítě, které sice nestrádá finančně, tak může velmi strádat po stránce emociální. Následně z něho vyrůstá osobnost citově nevyzrálá a to je předpoklad k neschopnosti fungování dalšího manželství. Z mého výzkumu vyplynulo, že nejvíce manželství bylo rozvedeno z důvodů odlišných názorů nebo nového vztahu jednoho z manželů. Emociální funkce rodiny je tedy velmi důležitá nejenom ve vztahu k dítěti, ale i manželé by měli o svůj vtaħ pečovat. Příchodem dítěte do rodiny se zejména ženy upnou na své mateřství a muž bývá často odsunut „na druhou“ kolej a dochází k citovému ochlazení a následné krizi, kdy manželé spolu komunikují minimálně.

Ve druhé kapitole jsem se zabývala dobou před rozvodem. Je třeba si uvědomit, že každá manželská krize má negativní vliv na psychiku dítěte. Ačkoliv se někteří rodiče snaží své problémy před dětmi skrývat, tak dítě vycítí, že něco není v pořádku. Děti chtějí vědět o věcech a událostech, které se jich týkají. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že velká část dotázaných žáků nechtěla rozvodu zabránit. Z toho usuzuji, že problémy v rodině děti vnímaly natolik intenzivně, že pro ně byl rozvod jejich rodičů přijatelný. Vzhledem k tomu, že sama pocházím z rozvedeného manželství, tak jsem si uvědomila, že dlouhodobý stres pocházející z manželské krize na mě zanechal větší negativní následky než samotný rozvod rodičů, naopak po rozvodu jsem cítila úlevu. Na základě tohoto zjištění je třeba vždy posoudit, zda je pro dítě vhodné udržovat nefunkční rodinu nebo přistoupit k rozvodu.

Rozvod je sice v dnešní době společensky tolerovaný, ale pro dítě je to negativně vnímaná událost, která s sebou nese plno změn v jejich životech. Je velmi důležité

vnímat, co děti právě v těchto situacích prožívají. Každé dítě vnímá tyto situace odlišně, některé dávají své pocity najevo a některé naopak své pocity skrývají a mnohdy si rodiče ani nevšimnou, že se jejich děti trápí. Vše se může potom odrazit na psychice a vývoji dítěte. Velice mě překvapilo, že 45 % respondentů uvedlo, že v průběhu rozvodu rodičů neprožívali nic zvláštního. Domnívala jsem se, že toto procento bude výrazně nižší. Ostatní uvedli, že pociťovali strach, smutek a úzkost. Na tom, jaký dopad bude mít rozvod na dítě, se v největší míře podílí rodiče. Je tedy nutné si uvědomit, že pokud k rozvodu dojde, tak by měl být rychlý a tím pádem méně bolestivý. Z popsaných druhů rozvodu tedy připadá v úvahu rozvod nesporný. Ve své práci jsem prezentovala statistiku rozvodovosti v ČR za rok 2018, kdy bylo rozvedeno 24,3 tisíce manželství, což je o 1,4 tisíce méně než v předchozím roce a nejméně od roku 2000. Ačkoliv došlo ke snížení rozvodovosti v ČR, tak z dotazníků vyplynulo, že 40 % dotazovaných žáků má rozvedené rodiče. Tato procenta vnímám jako velmi vysoká. Z mého pohledu je tedy moje první hypotéza, že počet dětí z rozvedených manželství je vysoký, potvrzena.

Na základě prostudované literatury a vlastních zkušeností jsem přesvědčena, že je velmi důležité s dětmi s přihlédnutím k rozumovým schopnostem o rozvodu hovořit. Domnívala jsem se, že se s dětmi o této problematice málo hovoří. Tato moje druhá hypotéza byla v praktické části vyvrácena. Překvapující je však fakt, že pouze 4 žáci z celkového počtu 69 uvedli, že hovořili o rozvodu s pracovníkem OSPOD. Domnívám se tedy, že děti nechtějí o svých pocitech hovořit s cizí osobou a dávají přednost dalším rodinným příslušníkům nebo kamarádům. Přínosem pro děti by podle mého názoru bylo, kdyby pracovnice OSPOD pořádaly např. besedy s dětmi na ZŠ, kde by jim více přiblížili svoji činnost a nastínili jim tak možnosti pomoci při těžkých situacích. Informace o tom, že nějaké instituce a formy kvalifikované pomoci existují, dostávají žáci na většině škol jen minimální. Osobní kontakt by tedy byl velkým přínosem.

Třetí stanovená hypotéza, že rozvod zanechává na dětech negativní dopad, byla potvrzena, přestože z počtu 69 dotázaných žáků uvedlo 47, že na nich rozvod nezanechal žádný negativní dopad. Z vyhodnocení dotazníků mimo jiné vyplynulo, že u 48 % žáků došlo k rozvodu rodičů, když byli ve věku 0-6 let. Domnívám se tedy, že v průběhu několika let se s rozvodem rodičů byli schopni vypořádat a rozvod na nich nechal následky jen krátkodobě. Tuto hypotézu jsem tedy potvrdila.

Za největší přínos své práce považuji zjištění, že pokud děti neztrácí pocit bezpečí, citovou vazbu k rodičům a mají i nadále v rodičích oporu, tak jsou schopny se s rozvodem rodičů relativně dobře vypořádat, aniž by na ně měl rozvod dlouhodobý dopad. V některých případech může být tedy rozvod menším zlem než život v neustálém stresu. Rodičům, kteří prochází manželskou krizí, bych doporučila, aby včas navštívili např. manželskou poradnu, kde by jim zkušený pracovník pomohl zodpovědět otázku, zda je jejich manželství již nenapravitelně rozvráceno nebo jde pouze o krizi, kterou lze vyřešit a s jejím řešením by jim byl nápomocen. V době krize je pro manžele mnohdy velice těžké věcně a bez emocí mezi sebou komunikovat.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. ČAČKA, O., *Psychologie dítěte*. 2. doplněné vydání. Tišnov: Sursum, 1996, s. 112 ISBN 80-85799-03-0
2. GJURIČOVÁ, Š., KUBIČKA, J., *Rodinná terapie*, Praha: Grada Publishing, 2009, s. 280 ISBN 978-80-247-2390-7
3. HARTL, P., HARTLOVÁ, H., *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2009, s. 776 ISBN 978-80-7367-569-1
4. CHODĚRA, O., *Partnerství, manželství a paragrafy*, Praha: Grada Publishing, 2002, s. 108 ISBN 978-80-247-0217-7
5. KNETLOVÁ, Z. a kol., *Či je to hra?*, České Budějovice: Krizové centrum pro děti a rodinu v jihočeském kraji, 2017, s. 215 ISBN 978-80-904854-6-4
6. MATĚJČEK, Z. *Dítě a rodina v psychologickém poradenství*. Praha: SPN, 1992, s. 223 ISBN 80-04-25236-2
7. MATĚJČEK, Z. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál, 1994, 98 s. ISBN 80-85282-83-6
8. MATOUŠEK, O., *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Slon, 2003, s. 161 ISBN 80-86429-19-9
9. MATOUŠEK, O., PAZLAROVÁ, H. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny*. Praha: Portál, 2010, s. 216 ISBN 9788026205227
10. MLČÁK, Z., *Dysfunkční rodina. Teoretické a diagnostické aspekty*. Ostrava: Atelier Milata, 1996, s. 22 ISBN: 80-86058-58-1
11. NOVÁK, T., *Rodičovské judo, Dítě během rozvodového řízení*. Praha: Grada Publishing spol. s.r.o., 2000, s. 92 ISBN 80-247-0002-6
12. SMITH, H., *Děti a rozvod*. Přeložila LOUPOVÁ H. Praha: Portál, 2004, s. 183 ISBN 80-7178-906-2
13. ŠMOLKA, P., MACH, J., *Manželská a rodinná trápení z pohledu právníka a psychologa*, Praha: Portál, 2008, s. 192 ISBN 978-80-7367-448-9
14. VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I., *Aplikovaná sociální psychologie* Praha: Portál, 1998, s. 383 ISBN 8071782696

Elektronické zdroje

15. *My dva jsme rodina! Život svobodné matky* – iDNES.cz [online]. Autor: Harper's Bazaar. 13. 5. 2012 aktualizováno 31. 3. 2019. [cit. 2020-01-05]. Dostupné z WWW: https://www.idnes.cz/jenprozeny/volny-cas/my-dva-jsme-rodina-zivot-svobodne-matky.A120513_060000_jpz-volny-cas_jph1
16. *Jak nevěra rodičů ovlivňuje vývoj dětí* - Novinky.cz [online]. Autor: Dana Sokolová 24.4.2014 [cit. 2020-01-05] Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zena/vztahy-a-sex/299957-jak-nevera-rodicu-ovlivnuje-vyvoj-deti.html>
17. *Domácí násilí*/Info o domácím násilí – Acorus. [online]. © Web4ce, s.r.o. 2011 [cit. 2020-01-05] Dostupné: <http://www.acorus.cz/cz/domaci-nasili/info-o-domacim-nasili.html>
18. *epravo.cz* - Sporný versus nesporný rozvod manželství [online] 2016 [cit. 2020-01-05]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/sporny-versus-nesporny-rozvod-manzelstvi-102613.html>
19. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD Vývoj obyvatelstva České republiky, rozvodovost. [online]. [cit. 2020-01-26]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-obyvatelstva-ceske-republiky-2018>

Legislativní dokumenty

20. ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník. In *Občanský zákoník I. část – zákon po novelách s komentářem*, Český Těšín: Poradce, 2019, s. 320 ISBN: 9771211243067
21. ČESKO. Zákon č.40/2009 Sb., Trestní zákoník. In *ÚZ 1143 Trestní předpisy*, Ostrava - Hrabůvka: Sagit, a.s., 2016, s. 448 ISBN: 978-80-7488-174-9
22. ČESKO. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, Policejní prezidium ČR, 2014, tiskárna ministerstva vnitra
23. ČESKO. Úmluva o právech dítěte (Ve znění přijatém v ČR, zveřejněném ve Sbírce zákonů č. 104/1991) [online]. [cit. 2020-01-05]. Dostupné: https://www.unicef.cz/odkazove_zdroje_textove_materialy/prava_deti/umluva_o_pravech_ditete-plne_zneni.pdf

24. ČESKO. Čl.32: Listina základních práv a svobod – 2/1993 Sb. [online]. [cit. 2020-01-06]. Dostupné: <http://zakony.centrum.cz/listina-zakladnich-prav-a-svobod/hlava-4-clanek-32>

Seznam zkratek

apod.	a podobně
atd.	a tak dále
č.	číslo
čl.	článek
DN	domácí násilí
např.	například
odst.	odstavec
OSPOD	orgán sociálně-právní ochrany dětí
př. n. l.	před naším letopočtem
Sb.	sbírka zákonů
str.	stránka
tj.	to jest
tzn.	to znamená
ust.	ustanovení
zák. č.	zákon číslo

Seznam tabulek a grafů

1. Tabulka č. 1: Rozvody podle návrhu a pořadí, 2008 - 2018
2. Tabulka č. 2: Rozvody podle počtu nezletilých dětí, 2008 – 2018

Praktická část

3. Tabulka a graf č. 1: Uveďte pohlaví
4. Tabulka a graf č. 2: Uveďte svůj věk
5. Tabulka a graf č. 3: Vaši rodiče jsou
6. Tabulka a graf č. 4: Kolik let Vám bylo, když se Vaši rodiče rozvedli?
7. Tabulka a graf č. 5: Jaká byla podle Vás příčina rozvodu rodičů?
8. Tabulka a graf č. 6: Jak jste prožíval/a průběh rozvodu?
9. Tabulka a graf č. 7: Chtěl/a jste rozvodu zabránit?
10. Tabulka a graf č. 8: Byl/a jste negativně ovlivňován/a proti druhému rodiči?
11. Tabulka a graf č. 9: Obviňoval/a jste někoho z rodičů?
12. Tabulka a graf č. 10: Mluvili s Vámi rodiče o rozvodu?
13. Tabulka a graf č. 11: Mluvil/a jste s někým jiným o rozvodu?
14. Tabulka a graf č. 12: S kým po rozvodu žijete nebo jste žil/a?
15. Tabulka a graf č. 13: Jaký vztah máte s rodičem, se kterým nežijete nebo jste nežil/a?
16. Tabulka a graf č. 14: Našli si rodiče nového partnera?
17. Tabulka a graf č. 15: Pokud ano, jak s ním vycházíte?
18. Tabulka a graf č. 16: Zanechal rozvod Vašich rodičů na Vás nějaký negativní dopad?

Přílohy

- I. Upravený Rozsudek OS (zveřejněný s výslovným souhlasem matky dítěte po skrytí veškerých identifikačních údajů)

- II. Dotazník

I. Rozsudek OS

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Okresní soud
věci nezletilé Nikolý
úřadem
bytem

rozhodí samosoudkyní ve
bytem u matky, zastoupené Městským
dítěte matky Hany
a otce Lukáše

o úpravě poměrů pro dobu do a po rozvodu,
o úpravě styku,

t a k t o :

I.

Soud schvaluje dohodu rodičů tohoto znění:

Nezletilá Nikola bytem u matky na adrese
se pro dobu před rozvodem a pro dobu po rozvodu
manželství rodičů svěřuje do péče matky.

Otec se zavazuje přispívat na výživu nezletilé dcery částkou ve výši 1.000,- Kč
měsíčně, splatnou vždy nejpozději do 15. dne v kalendářním měsíci, k rukám matky,
počínaje 21. listopadu 2016 a pro dobu po rozvodu počínaje právní mocí rozsudku o
rozvodu manželství.

Otec je oprávněn stýkat se s nezletilou Nikolou

- každý sudý týden od pátku 15,00 hodin do pondělí 7,00 hodin,
- každý sudý rok v době jarních prázdnin a velikonočních svátků,
- v době letních prázdnin první dva týdny v měsíci červenci a srpnu v každém sudém roce,
- poslední dva týdny v měsíci červenci a srpnu v každém lichém roce,
- v době vánočních prázdnin a svátků od 23.12. od 9,00 hodin do 24.12. do 18,00 hodin každý lichý rok,
- od 24.12. od 18,00 hodin do 26.12. do 18,00 hodin každý sudý rok

s tím, že matka je povinna nezletilou na styk s otcem řádně připravit a dceru otcí vždy včas a řádně předat.

Otec se zavazuje, že matce nezletilou po realizovaném styku ve stanovených termínech včas a řádně v místě bydliště předá.

II.

Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Rodiče se návrhem doručeným Okresnímu soudu dne domáhali vydání rozhodnutí o úpravě poměrů k nezletilé pro dobu do a po rozvodu manželství rodičů, a to tak, aby nezletilá byla svěřena do péče matky, otcí stanoveno výživné ve výši 1.000,-Kč měsíčně s účinností od 21.11.2016 a dále, kterým by se upravil styk otce s nezletilou každý sudý týden od pátku 15:00 hodin do pondělí 7:00 hodin, každý sudý rok v době jarních prázdnin a velikonočních svátků, v době letních prázdnin první dva týdny v měsíci červenci a srpnu v každém sudém roce, poslední dva týdny v měsíci červenci a srpnu v každém lichém roce, v době vánočních prázdnin a svátků od 23.12. od 9:00 hodin do 24.12. do 18:00 hodin každý lichý rok a od 24.12. od 18:00 hodin do 26.12. do 18:00 hodin každý sudý rok.

Kolizní opatrovník s návrhem rodičů souhlasil.

Soud zhodnotil provedené důkazy podle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti; přitom přihlédl ke všemu, co vyšlo za řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci, a dospěl k tomuto závěru o skutkovém stavu věci: Rodiče uzavřeli dne manželství, ještě před uzavřením manželství se jim narodila nezletilá dcera Nikola. Rodiče již od února 2016 nesdílí společnou domácnost. Matka bydlí s nezletilou a dalšími dvěma nezletilými dětmi, které má z předchozích vztahů, v nájemném bytě, kde platí nájem včetně poplatků 13.000,-Kč měsíčně. Matka pracuje u spol. s průměrným příjmem okolo 20.000,-Kč měsíčně, ze mzdy jsou jí strhávány srážky na základě výkonu rozhodnutí. Matka dále pobírá příspěvek na bydlení ve výši 3-5.000,-Kč měsíčně. Otec bydlí u svých rodičů, od října roku 2016 je nezaměstnaný, je veden na ÚP, podporu v nezaměstnanosti prozatím nepobírá a má výdaje ve výši cca 10-13.000,-Kč měsíčně, když hradí společné půjčky a úvěry, které mu vznikly s matkou nezletilé za trvání

manželství. Nezletilá je zdravá, od září 2016 navštěvuje MŠ, kde rodiče hradí společně školkovné ve výši 1.500,-Kč měsíčně.

Soud rozhodl v souladu s ustanoveními § 908, § 906, § 907, § 910 odst. 1 a 2, § 911, § 913, § 915, § 921, § 922 odst. 1, § 888, § 891 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

V daném případě vzal soud za prokázaná výše uvedená skutková zjištění, na která odkazuje, a také fakt, že rodiče se na úpravě poměrů pro dobu do a po rozvodu dohodli a navrhli soudu, aby jejich dohodu schválil. Soud rekapituluje, že mezi rodiči nebyl spor o to, aby nezletilá byla svěřena do péče matky. Proti péči matky nebyly vyneseny žádné výhrady. K výši vyživovací povinnosti otce vůči nezletilé soud uvádí, že s ohledem na zjištění poměrů a potřeb nezletilé a na základě zjištění poměrů matky i otce, jejich schopností, možností a majetkových poměrů, je tato přiměřená daným okolnostem, když potřeby nezletilé jsou úměrné jejímu věku. Soud na základě výše uvedeného schválil dohodu rodičů o výchově a výživě nezletilé, když shledal, že tato je plně v jejím zájmu a nebyly zjištěny žádné okolnosti, které by bránily schválení dohody rodičů.

Vyhotovení rozhodnutí ve zkráceném znění je v souladu s ustanovením § 157 odst. 4 o.s.ř.

Ohledně náhrady nákladů řízení rozhodl soud v souladu s ustanovením § 23 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku není odvolání přípustné, když se všichni účastníci řízení vzdali tohoto práva po vyhlášení rozhodnutí do všech výroků.

Nesplní-li povinný dobrovolně povinnost stanovenou tímto rozhodnutím, lze se jejího výkonu domáhat podáním návrhu u soudu (§ 251 o.s.ř.) nebo za podmínek daných zvláštním zákonem (zákon č. 120/2001 Sb.) u soudního exekutora.

Výrok o výživném je předběžně vykonatelný doručením rozsudku tomu, kdo má plnit.

Pokud rodiče nebudou plnit své povinnosti v souladu s upraveným stykem s nezletilým dítětem, je možný výkon tohoto rozsudku formou ukládání pokut nebo odnětím dítěte v souladu s ustanoveními § 502 a 504 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

Brání-li rodič, který má dítě v péči, bezdůvodně trvale či opakovaně druhému rodiči ve styku s dítětem, je takové chování důvodem pro nové rozhodnutí soudu o tom, který z rodičů má mít dítě ve své péči (§ 889 o.z.).

II. Dotazník

DOTAZNÍK

Vážené zákyně/žáci, chtěla bych Vás touto cestou požádat o vyplnění tohoto dotazníku, který je zcela anonymní a má posloužit pro vyhotovení mé praktické části absolventské práce na téma: Rozvod a jeho vliv na nezletilé dítě.

1. Uveďte pohlaví
žena muž
2. Uveďte svůj věk
3. Vaši rodiče jsou
manželé
druh a družka
rozvedeni
 - Pokud jste odpověděli, že jsou Vaši rodiče rozvedeni, tak pokračujte ve vyplňování dotazníku dále. Pokud jste odpověděli, že jsou Vaši rodiče manželé, druh a družka nebo spolu rodiče nikdy nežili, tak vyplňování dotazníku ukončete.
4. Kolik let Vám bylo, když se rodiče rozvedli?
0-3 roky
4-6 let
7-11 let
12-17 let
18 a více
5. Jaká byla podle Vás příčina rozvodu rodičů?
Finanční problémy
Nový vztah jednoho z rodičů
Odlišné názory
Odlišné zájmy
Závislost - alkohol, návykové látky, hrací automaty, jiná.....(podtrhni nebo doplň)
Domácí násilí
Nevím
Jiná.....

6. Jak jste prožíval/a průběh rozvodu?
 smutek strach úzkost nic zvláštního
 jiné.....
7. Chtěl/a jste rozvodu zabránit?
 ano ne
8. Byl/a jste negativně ovlivňován/a proti druhému rodiči?
 ano ne
9. Obviňoval/a jste někoho z rodičů?
 ano Koho?..... ne
10. Mluvili s Vámi rodiče o rozvodu?
 ano ne
11. Mluvil/a jste s někým jiným o rozvodu?
 ano S kým?..... ne
12. S kým po rozvodu žijete nebo jste žil/a?
 s matkou s otcem střídavá péče s někým jiným
 S kým?
13. Jaký vztah máte s rodičem, se kterým nežijete nebo jste nežil/a?
 výborný dobrý chladný špatný
14. Našli si rodiče nového partnera?
 ano ne
15. Pokud ano, jak s ním vycházíte?
 výborně dobře mám výhrady špatně
16. Zanechal rozvod vašich rodičů na Vás nějaký negativní dopad?
 Žádný
 Finanční problémy
 Neshody s druhým rodičem
 Zdravotní problémy
 Psychické problémy
 Problémy ve škole
 Užívání alkoholu nebo jiných návykových látek
 Útěky z domova
 Problémy ve vztazích
 Jiný

.....
 Za vyplnění dotazníku Vám velice děkuji.